

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
Jeruzalémská 1283/9, 110 00 Praha 1

Pracovní úrazovost v České republice v roce 2014

OBSAH		strana
1	ÚVOD	3
2	VÝVOJ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČR	4
2.1	Hodnoty ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR v roce 2014	4
2.2	Hodnoty ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2014	4
2.3	Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR	5
2.4	Vývoj ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR	7
3	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V KRAJÍCH	9
3.1	Pracovní úrazovost v roce 2014 v krajích	10
3.2	Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2014 v krajích	10
3.3	Vývoj pracovní úrazovosti v krajích	12
3.4	Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v krajích	12
4	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V ODVĚTVÍCH	17
4.1	Pracovní úrazovost v roce 2014 v odvětvích	17
4.2	Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2014 v odvětvích	18
4.3	Vývoj pracovní úrazovosti v odvětvích	19
4.4	Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v odvětvích	21
5	ZDROJE PRACOVNÍCH ÚRAZŮ V ROCE 2014	23
5.1	Zdroje pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny v r. 2014	23
5.2	Zdroje smrtelných pracovních úrazů v roce 2014	24
5.3	Nejčastější skupiny zdrojů úrazu podle závažnosti v letech 2005–2014	25
5.4	Podíl zdrojů úrazu na závažnosti pracovních úrazů v letech 2005–2014	25
5.5	Vývoj zdrojů úrazu u pracovních úrazů v letech 2005–2014	27
6	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST ŽEN A MLADISTVÝCH	29
7	PŘÍČINY PRACOVNÍCH ÚRAZŮ	35
8	ZRANĚNÍ ZAMĚSTNANCI, MÍSTO A ČINNOST	37
8.1	Zranění zaměstnanci	37
8.2	Místo a činnost při pracovním úrazu	38
9	PŘEHLED UKAZATELŮ	39
9.1	Absolutní ukazatele.....	39
9.2	Relativní ukazatele.....	40
	Zdroje dat.....	41
	Tabulková část	

1 ÚVOD

V roce 2014 došlo k nárůstu počtu i četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností proti roku 2013. Pracovní úrazy bez pracovní neschopnosti a smrtelné pracovní úrazy nebyly již od roku 2012 statisticky sledovány (NemÚr – ČSÚ). V letech 2005–2014 došlo u pojištěných mužů ke snížení počtu o 4 % zatímco u žen naopak ke zvýšení o 5 %. Pojištěné osoby v roce 2014 byly tak již evidovány v poměru ženy 49,1 % - muži 50,9 %.

Pracovní úrazovost se v České republice v roce 2014 vyznačovala mírným nárůstem většiny ukazatelů pracovní úrazovosti, kromě průměrné doby trvání jednoho případu (pokles).

V roce 2014 bylo vykázáno 116 smrtelných pracovních úrazů, což je o tři případy více než v roce 2013. Četnost smrtelných pracovních úrazů na 10 000 pojištěnců tím meziročně mírně vzrostla.

K největšímu procentnímu nárůstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností došlo v odvětví Zdravotní a sociální péče (Q.) a Vzdělávání (P.), přibližně o 10 %. K největšímu poklesu počtu případů došlo v Těžbě a dobývání (B.) a to o 7 % a ve Stavebnictví (F.) o 5 %. Počet smrtelných pracovních úrazů stoupl zejména ve skupině zdrojů úrazu „Pozemní vozidlo, ostatní dopravní prostředky“ a „Materiál, břemena, předměty, strojní součásti“.

Absolutní počet pracovních úrazů s následnou pracovní neschopností stoupl proti roku 2013 o 5,0 %. Počet pojištěnců také meziročně stoupl a to o 0,5 %. To se promítlo do četnosti těchto pracovních úrazů nárůstem tohoto ukazatele o 4,1 %. Zvýšil se i počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (o 2,3 %) a tím i průměrný denní stav práce neschopných (o 2,3 %). Průměrné procento pracovní neschopnosti se mírně zvýšilo (o 1,4 %).

Průměrná doba trvání jednoho případu dosáhla v roce 2009 již 55,2 kalendářních dnů na jeden případ. V roce 2010 zaznamenal tento ukazatel pokles o 5,5 %, v roce 2011 opět narostl o 5,6 % a v roce 2012 stagnoval. V roce 2013 dosáhl maximální hodnoty 55,7 kalendářního dne a v roce 2014 opět poklesl na hodnotu 54,3 kalendářního dne.

Nejčastějším zdrojem pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla v roce 2014 skupina „Materiály, břemena, výrobky, strojní součásti“ (30 %). U závažných pracovních úrazů to byla skupina „Budovy, konstrukce, povrchy“ (34 %) a u smrtelných pracovních úrazů skupina „Pozemní vozidla“ (41 %). Obdobné rozložení zdrojů pracovních úrazů podle typu (závažnosti) úrazu bylo evidováno i v letech minulých, malé rozdíly byly jen v procentním zastoupení.

Nejčastější příčinou u všech typů pracovních úrazů v roce 2014 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. Tato příčina byla uvedena zaměstnavateli na záznamu o úrazu, a proto zcela převládá, a to i v letech minulých. U pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla uvedena v 86 % případů, u pracovních úrazů závažných pak činila 79 % a u pracovních úrazů smrtelných 53 %.

2 VÝVOJ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČR

2.1 Hodnoty ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR v roce 2014

Ukazatele pracovní úrazovosti se v roce 2014 vztahují ke 4,464 mil. nemocensky pojištěným osobám, které byly v rámci České republiky zahrnuty do statistického zjišťování pracovní neschopnosti.

V roce 2014 bylo v České republice nově hlášeno celkem 45 058 případů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, z toho 13 321 pracovních úrazů utrpěly ženy. Tyto úrazy měly souhrnně za následek 2,447 mil. kalendářních dnů pracovní neschopnosti. Proti předcházejícímu roku došlo v roce 2014 k nárůstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností (o 5,0 %). Došlo také k nárůstu absolutního počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, ale jen o 2,3 %. To způsobilo, že průměrná délka trvání jednoho případu mírně klesla.

Celkově 44 301 pracovních úrazů bylo spojeno s následnou pracovní neschopností delší než 3 dny. Z tohoto počtu se jich 13 113 událo ženám.

Pokud se týče relativních ukazatelů pracovní úrazovosti, došlo v roce 2014 k mírnému nárůstu četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností na 100 pojištěnců z hodnoty 0,97 na hodnotu 1,01 (tj. o 4,1 %).

Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v roce 2014 se mírně zvýšilo (o 1,4 %) a to na hodnotu 0,150 %.

V roce 2014 klesla průměrná délka trvání případu pracovní neschopnosti pro pracovní úraz z hodnoty 55,72 na hodnotu 54,30 kalendářních dnů, tj. o 2,5 %.

V důsledku pracovní neschopnosti pro pracovní úraz bylo denně v práci nepřítomno v průměru 6 703 osob, tj. o 150 osob více než v roce 2013.

2.2 Hodnoty ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2014

V roce 2014 bylo v systémech Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) a Českého báňského úřadu (ČBÚ) registrováno celkem 116 smrtelných pracovních úrazů, vykazovaných za Českou republiku. Z toho bylo orgány SÚIP a ČBÚ registrováno:

- 105 smrtelných pracovních úrazů v podnicích podléhajících kontrolní činnosti SÚIP (šestí oblastní inspektoráty práce – OIP) a
- 11 smrtelných pracovních úrazů v podnicích podléhajících dozoru systému ČBÚ (šestí obvodní báňské úřady).

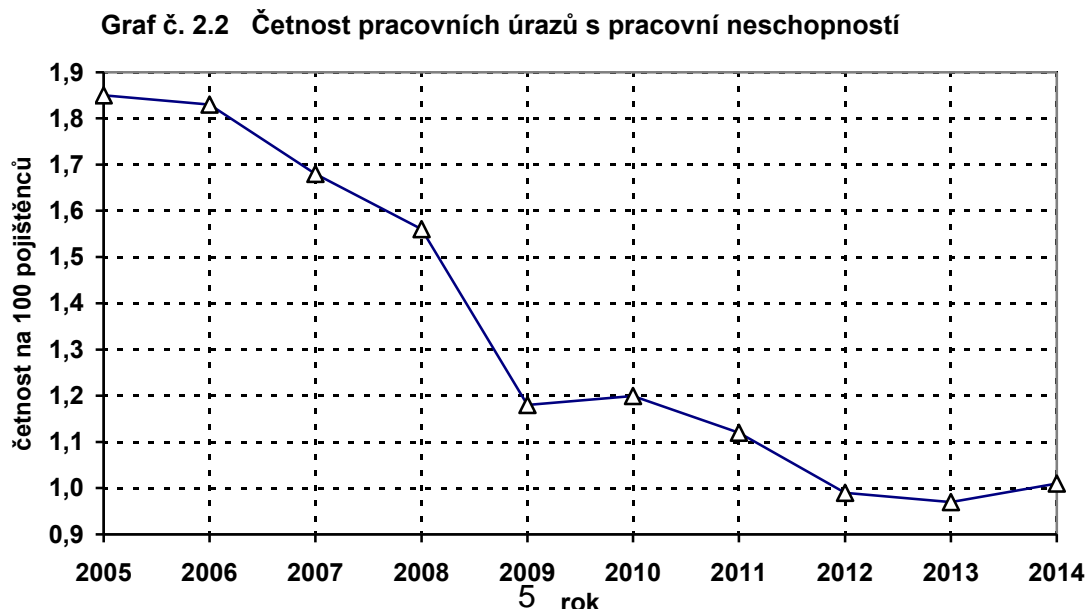
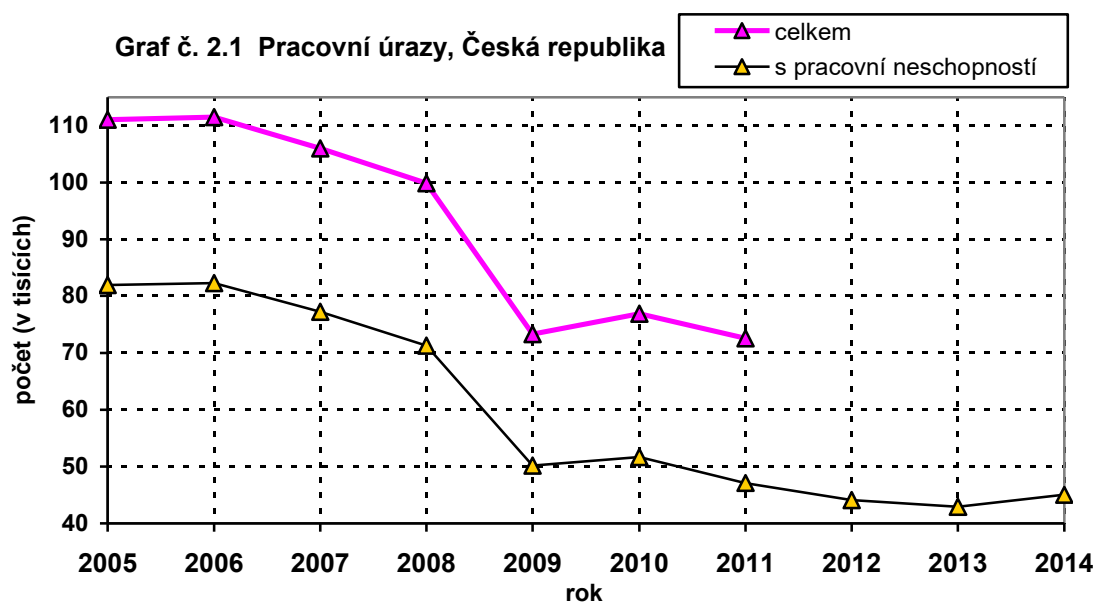
Počet smrtelných pracovních úrazů v roce 2014 vzrostl proti roku 2013 o tři případy. Hodnota četnosti případů tím také vzrostla z hodnoty 0,25 na 0,26. Je třeba ale přihlídnout k tomu, že Český statistický úřad již od roku 2012 neprováděl statistické zjišťování NemÚr a tato změna se mohla do hodnot ukazatelů promítnout.

Podíl smrtelných pracovních úrazů na celkovém počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností zůstal shodný s hodnotou tří předchozích let (0,26 %).

2.3 Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v ČR

Vývoj počtu pracovních úrazů, ke kterým došlo v České republice v roce 2014, je dokumentován vývojem počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. V letech 2001 až 2011 se v rámci statistického zjišťování pracovní neschopnosti rovněž sledoval počet pracovních úrazů, u kterých pracovní neschopnost nevznikla. To umožňovalo stanovit celkový počet pracovních úrazů, tj. počet pracovních úrazů s pracovní neschopností i bez pracovní neschopnosti (graf č. 2.1 a tabulka č. 2.3).

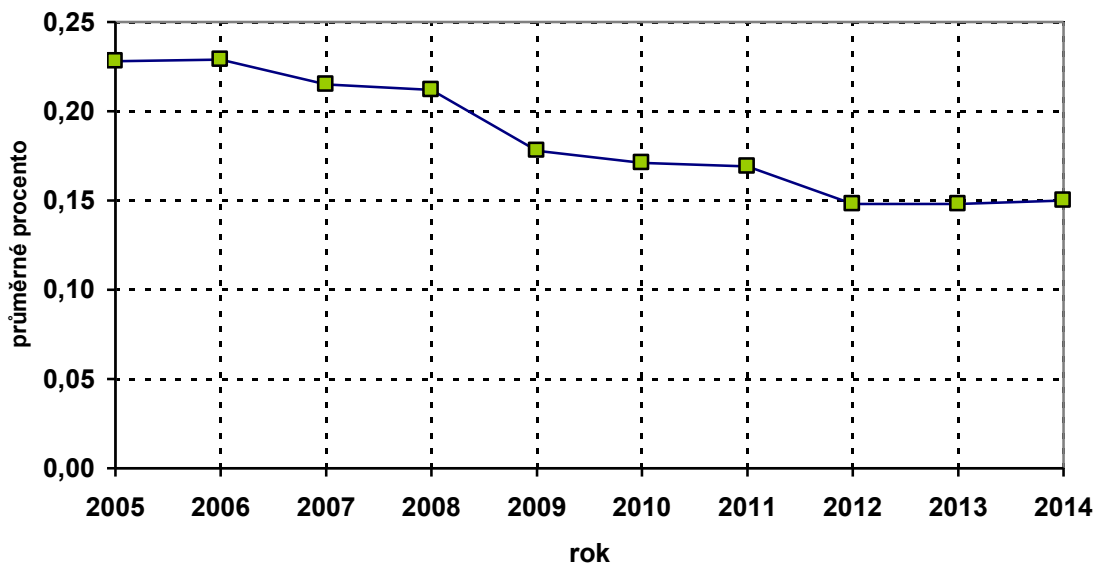
Z vývoje celkového počtu pracovních úrazů je patrné, že takto vykazovaný počet úrazů v letech 2005 a 2006 mírně vzrostl. Tento růst absolutního počtu pracovních úrazů neovlivnil negativně četnost (na 100 pojištěnců) pracovních úrazů s pracovní neschopností díky relativně rychlejšímu vzrůstu celkového počtu pojištěnců v národním hospodářství (graf č. 2.2). V důsledku toho se četnost pracovních úrazů i v roce 2006 mírně snížila. V roce 2007 byl zaznamenán pokles počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností o 6,2 % a pokračoval nárůst počtu pojištěnců, což vedlo k výraznému snížení četnosti a to o 8,2 %. Stejný trend pokračoval i v roce 2008, počet případů klesl o 7,7 % a v roce 2009 dokonce až o 29,6 %. V roce 2010 došlo k mírnému nárůstu těchto ukazatelů. Dále pak v roce 2011 došlo k poklesu počtu případů (o 8,8 %) i četnosti (o 6,7 %). Tento trend pokračoval i v roce 2012, kdy počet případů klesl o 6,4 % a četnost o 11,6 %. V roce 2013 počet případů klesl již jen o 2,7 % a četnost o 2,0 %. V roce 2014 došlo k nárůstu počtu případů o 5,0 % a četnosti o 4,1 %.

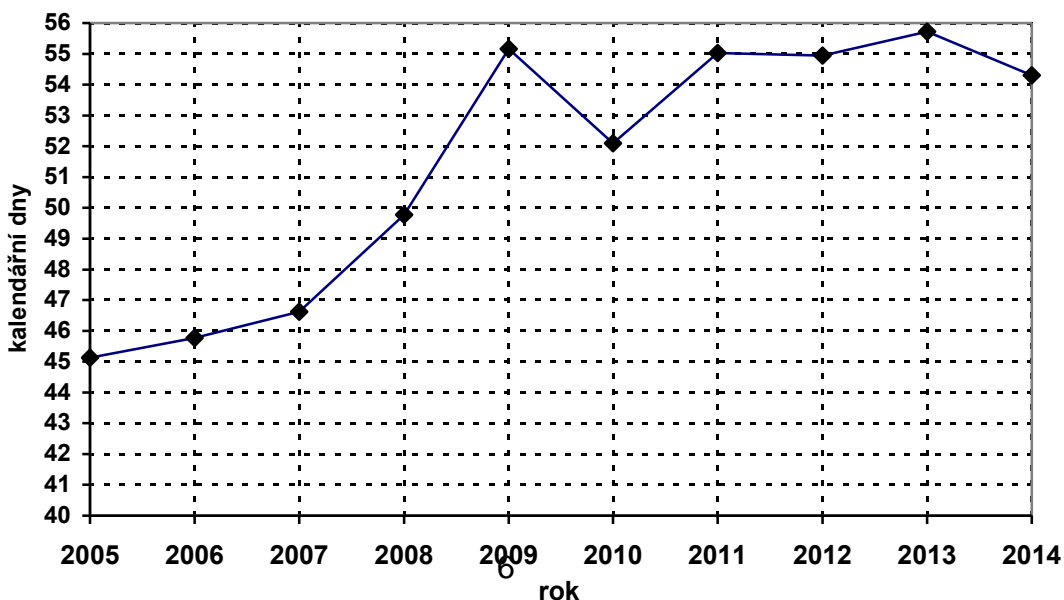
S poklesem počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v letech 2007–2009 došlo i k poklesu počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, což se projevilo poklesem průměrného procenta pracovní neschopnosti (graf č. 2.3) a současně pokračoval vzrůst průměrné doby pracovní neschopnosti na jeden případ (graf č. 2.4). Nárůst průměrné doby pracovní neschopnosti nebyl způsoben nárůstem závažnosti pracovních úrazů. V letech 2010 až 2013 pokračoval pokles počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy. Pokles průměrného procenta pracovní neschopnosti pokračoval jen do roku 2012. Průměrná doba trvání jednoho případu v roce 2010 klesla, v letech 2011 a 2012 vzrostla téměř na hodnotu roku 2009 a v roce 2013 dosáhla maxima. V roce 2014 opět klesla na hodnotu 54,3 kalendářního dne.

Obdobný trend nárůstu průměrné doby trvání pracovní neschopnosti provázal v České republice i vývoj pracovní neschopnosti v důsledku nemocí a mimopracovních úrazů. Zatímco počet nových případů pracovní neschopnosti v důsledku všech úrazů a nemocí od roku 2005 postupně klesl o 56,6 %, průměrná doba pracovní neschopnosti na jeden případ vzrostla ve všech oblastech souhrnně o 13,0 dnů na hodnotu 45,8 dne. Pracovní úrazy přitom zaznamenaly v posledních deseti letech nárůst tohoto ukazatele o 9,2 dne (o 20,3 %) na průměrnou hodnotu 54,3 dne. Příčinou tohoto obecného trendu nebyl vzrůst pracovních rizik nebo zhoršování zdravotního stavu obyvatelstva, ale především organizace zdravotní péče a dostatečně nemotivující nemocenské pojištění.

Graf č. 2.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz

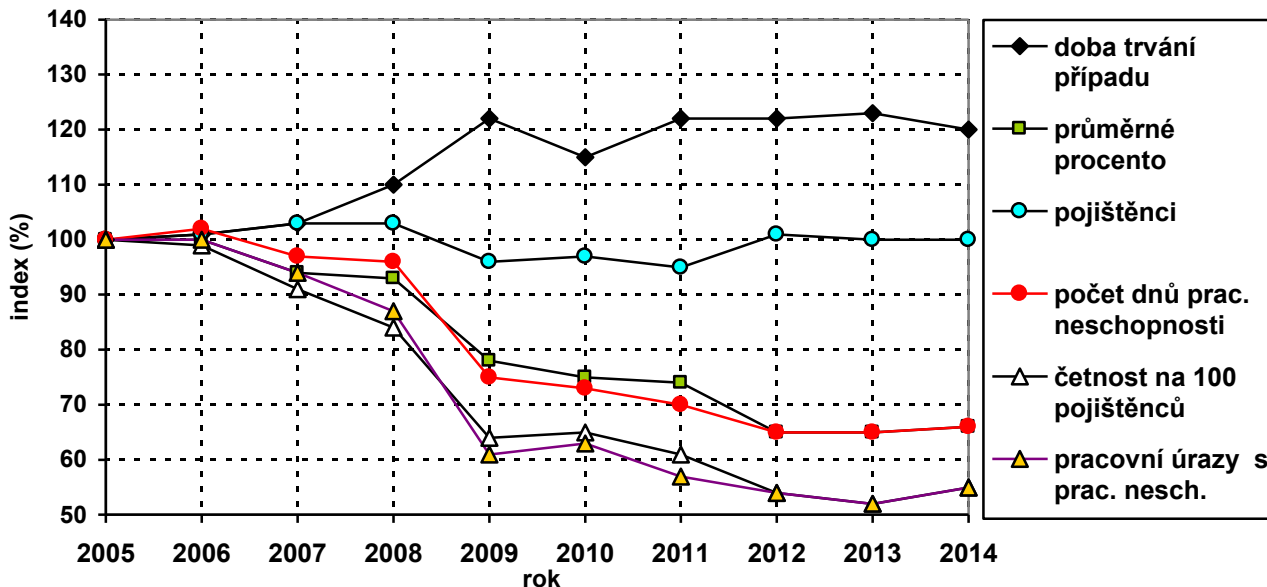

Graf č. 2.4 Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz

V grafu č. 2.5 je znázorněn vývoj hodnot jednotlivých ukazatelů pracovní úrazovosti bazickými indexy. Z grafu je patrné, že průměrná doba trvání jednoho případu dosáhla svého maxima v roce 2013. Od roku 2005 tato hodnota vzrostla o 23 % (2013). V roce 2014 došlo k poklesu tohoto ukazatele. Počet pojištěnců v posledních 3 letech stagnoval. Ostatní ukazatele klesaly. Četnost a počet případů klesly od roku 2005 shodně o 45 %.

Graf č. 2.5 Bazické indexy ukazatelů pracovních úrazů s pracovní neschopností

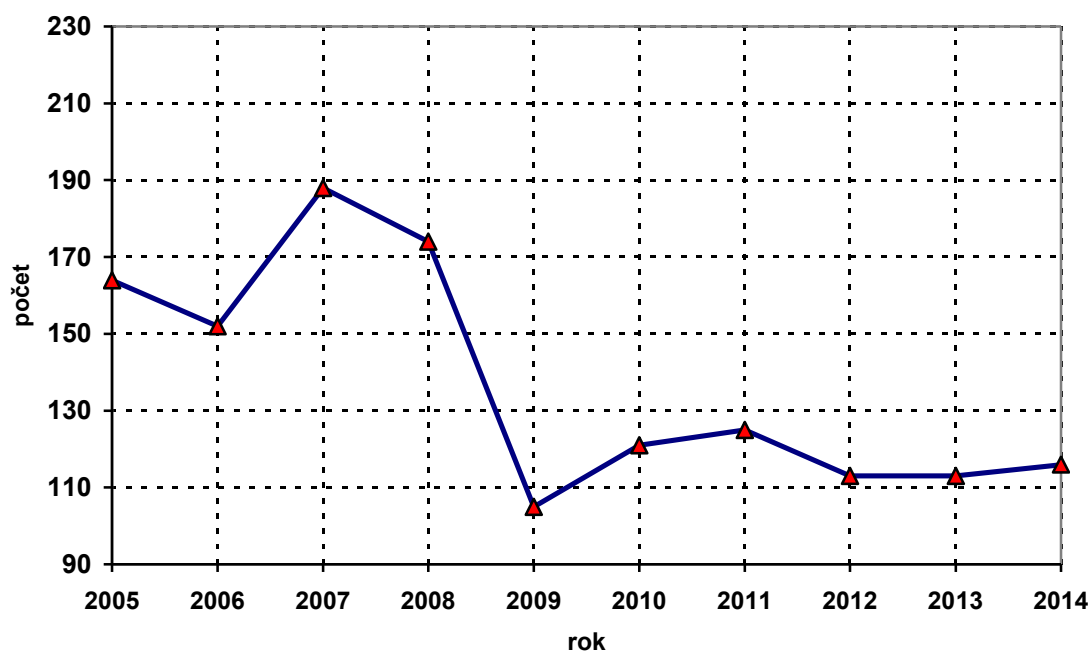

2.4 Vývoj ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR

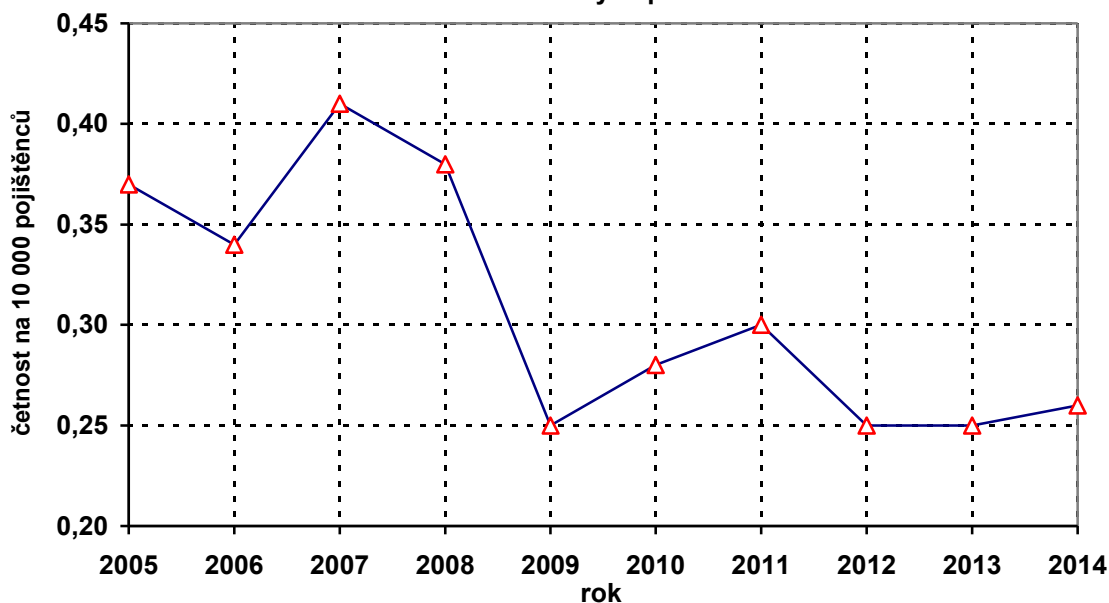
Pokles absolutního počtu i četnosti smrtelných pracovních úrazů (graf č. 2.6 a 2.7) se po letech 2008 a 2009 zastavil a v letech 2010 a 2011 došlo k nárůstu těchto ukazatelů. V roce 2012 došlo opět k poklesu a v roce 2013 byly zaznamenány shodné hodnoty s rokem 2012. V roce 2014 byl zaznamenán mírný nárůst obou ukazatelů (tabulka č. 2.4). V grafu č. 2.8 je vývoj hodnot jednotlivých ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti vyjádřen bazickými indexy. Počet smrtelných pracovních úrazů klesl od roku 2005 o 29 % a četnost o 32 %.

V grafu č. 2.9 je dokumentován obdobný trend vývoje četností pracovních úrazů s pracovní neschopností a smrtelných pracovních úrazů.

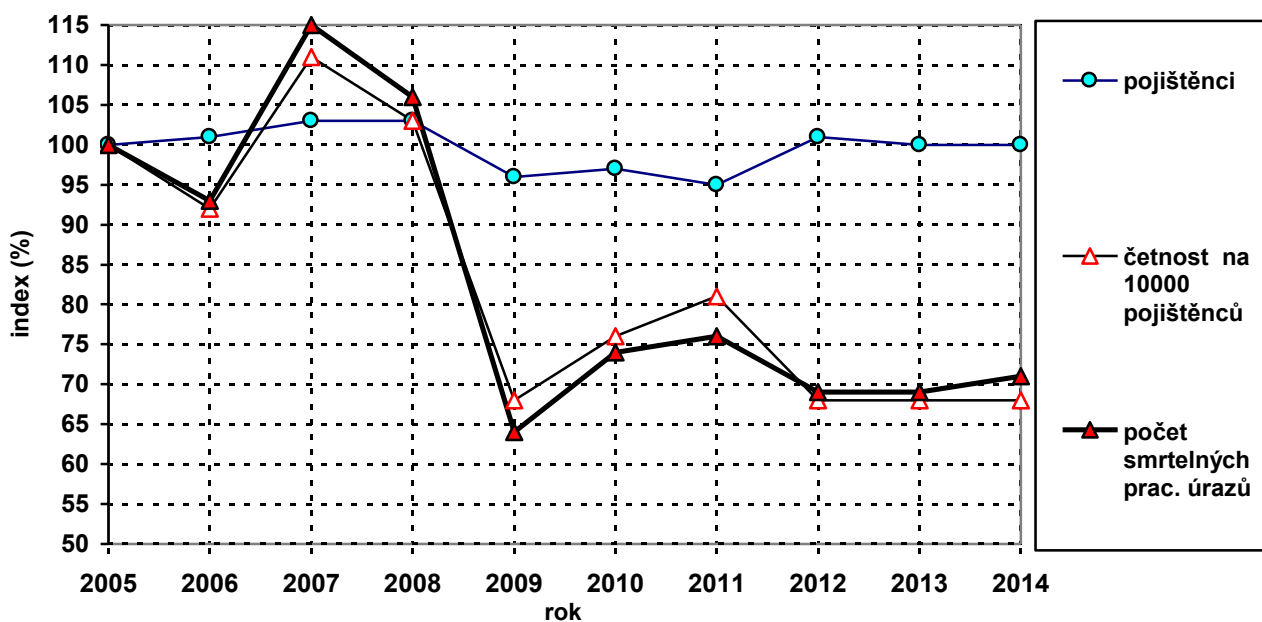
Graf č. 2.6 Smrtelné pracovní úrazy v ČR

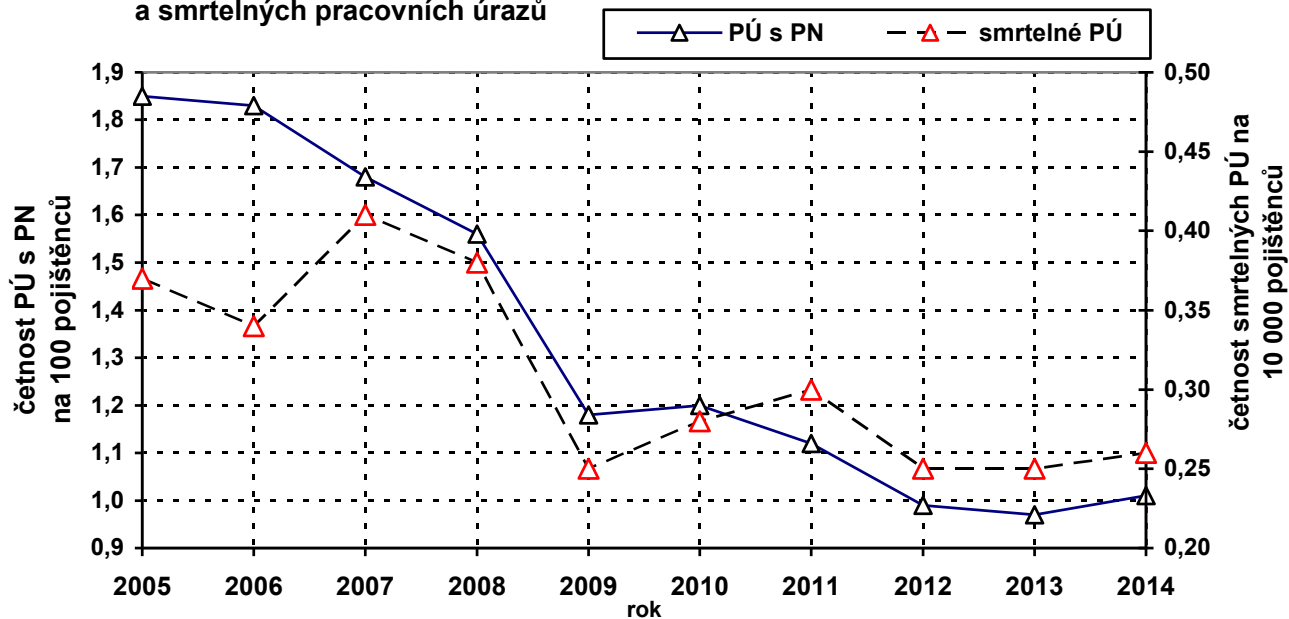
Graf č. 2.7 Četnost smrtelných pracovních úrazů

Graf č. 2.8 Bázické indexy ukazatelů smrtelných pracovních úrazů

Graf č. 2.9 Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností (PÚ s PN) a smrtelných pracovních úrazů

3 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V KRAJÍCH

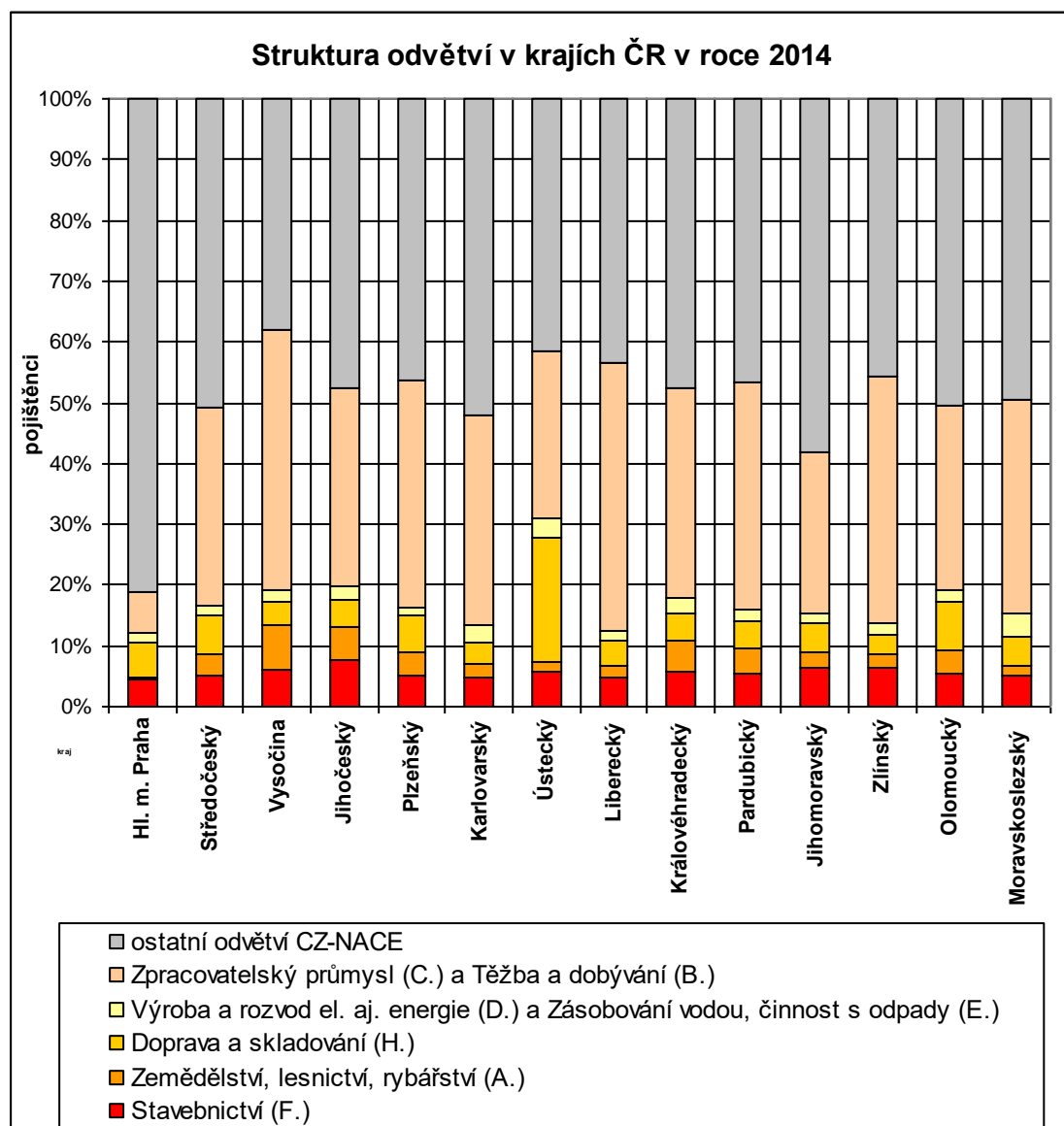
Na počet pracovních úrazů v krajích mají vliv především následující faktory:

- Počet pojištěnců v jednotlivých krajích

Rozložení počtu pojištěnců podle krajů je znázorněno v grafu č. 3.3 (tabulka č. 3.1). Na jeden kraj připadalo v roce 2014 průměrně cca 319 tis. pojištěnců z celkového počtu za ČR. Ve čtyřech krajích bylo vykázáno víc pojištěnců než tato průměrná hodnota, v deseti krajích bylo vykázáno méně pojištěnců než průměrná hodnota. Nejvíce pojištěnců vykázalo Hlavní město Praha (třiapůl násobek průměru), nejméně Karlovarský kraj (třetinu průměru). Tato skutečnost ovlivňuje hodnocení absolutního počtu pracovních úrazů.

- Struktura odvětví v jednotlivých krajích

Graf č. 3 znázorňuje strukturu odvětví v jednotlivých krajích vyjádřenou počtem pojištěnců. V krajích s větším podílem odvětví, která vykázala nadprůměrnou četnost pracovních úrazů, došlo k celkově většímu počtu pracovních úrazů a naopak. (Rizikovost jednotlivých odvětví v rámci ČR je charakterizována grafem č. 4.3.2). Z tohoto pohledu se od průměru nejvíce odlišuje Hlavní město Praha, které vykázalo nejnižší podíl rizikových odvětví. Na druhé straně nejrizikovější strukturu odvětví měla Vysočina.

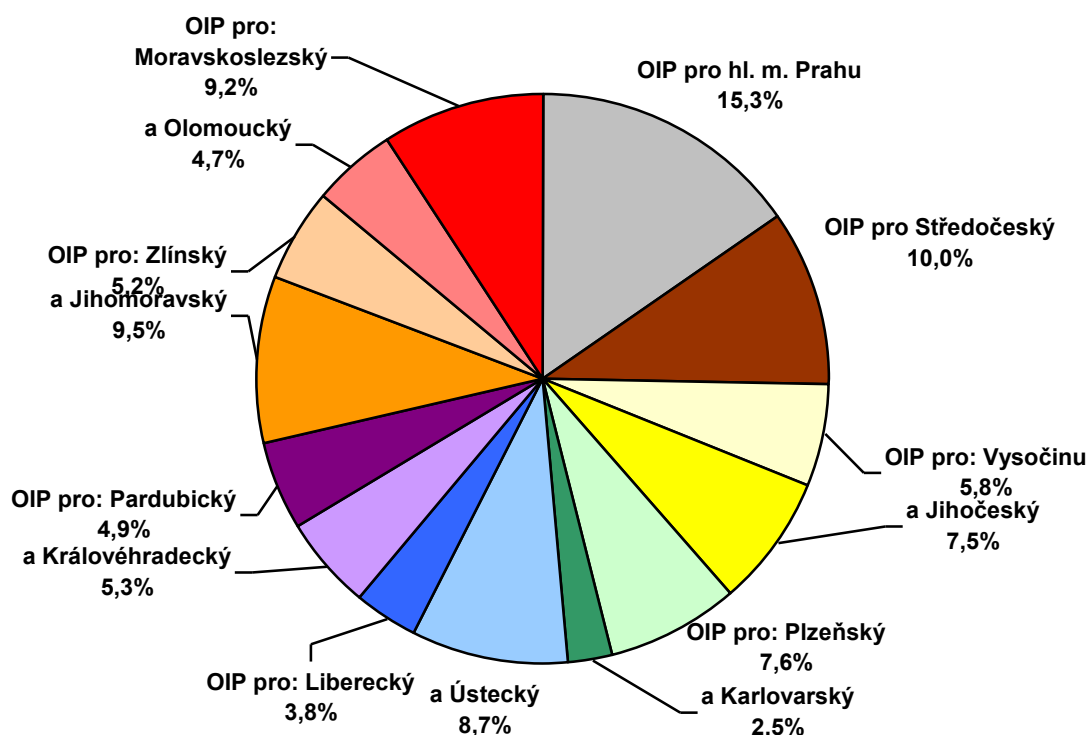
3.1 Pracovní úrazovost v roce 2014 v krajích

Rozložení počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v jednotlivých krajích je znázorněno v grafu č. 3.1 (tabulka č. 3.1). Z porovnání četností případů v jednotlivých krajích a v ČR vyplývá, že:

- výrazně **vyšší** četnost, než je **republikový průměr (1,01)** vykázaly kraje: Plzeňský (1,58), Jihočeský (1,52), Vysočina (1,49), Ústecký (1,40), Karlovarský (1,27), Královéhradecký (1,27), a
- přibližně **stejně** hodnoty jako republikový průměr vykázaly kraje: Liberecký (1,17), Pardubický (1,16), Středočeský (1,08), Zlínský (1,08), Olomoucký (0,95) a
- **nižší** hodnoty tohoto ukazatele, než je republikový průměr vykázaly kraje: Jihomoravský (0,91), Moravskoslezský (0,90) a Hl. m. Praha (0,59), viz graf č. 3.3.2.

Pořadí krajů v žebříčku četností pracovních úrazů s pracovní neschopností zůstalo téměř shodné s rokem 2013.

Graf č. 3.1 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v krajích ČR v roce 2014

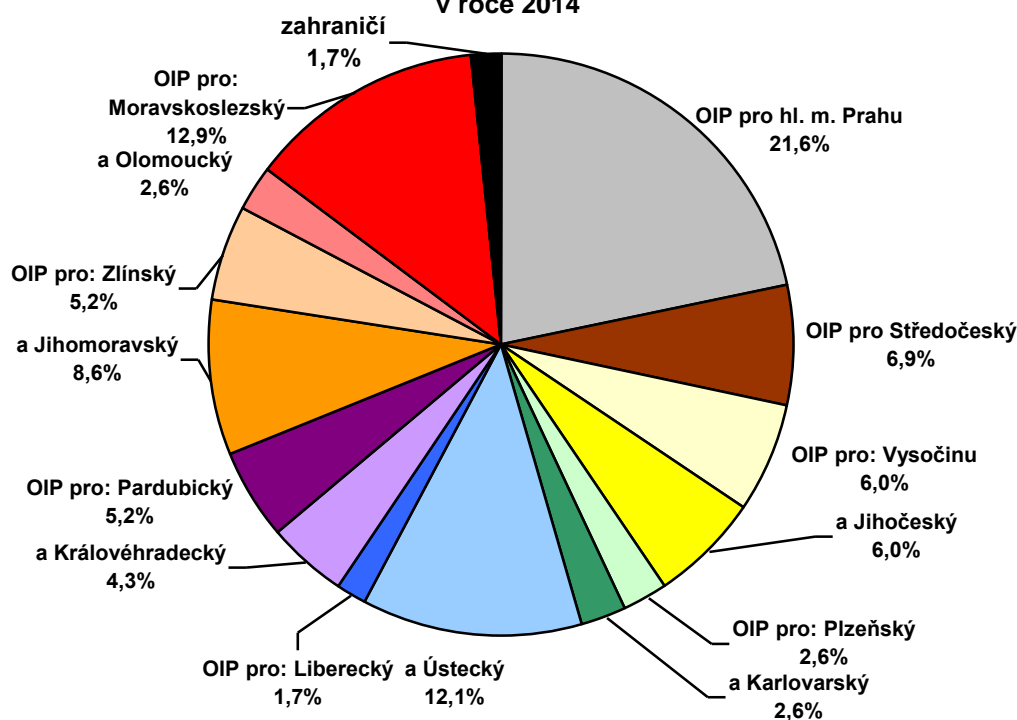
3.2 Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2014 v krajích

V následujícím grafu č. 3.2 je znázorněn podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v ČR v jednotlivých krajích v roce 2014 (tabulka č. 3.2).

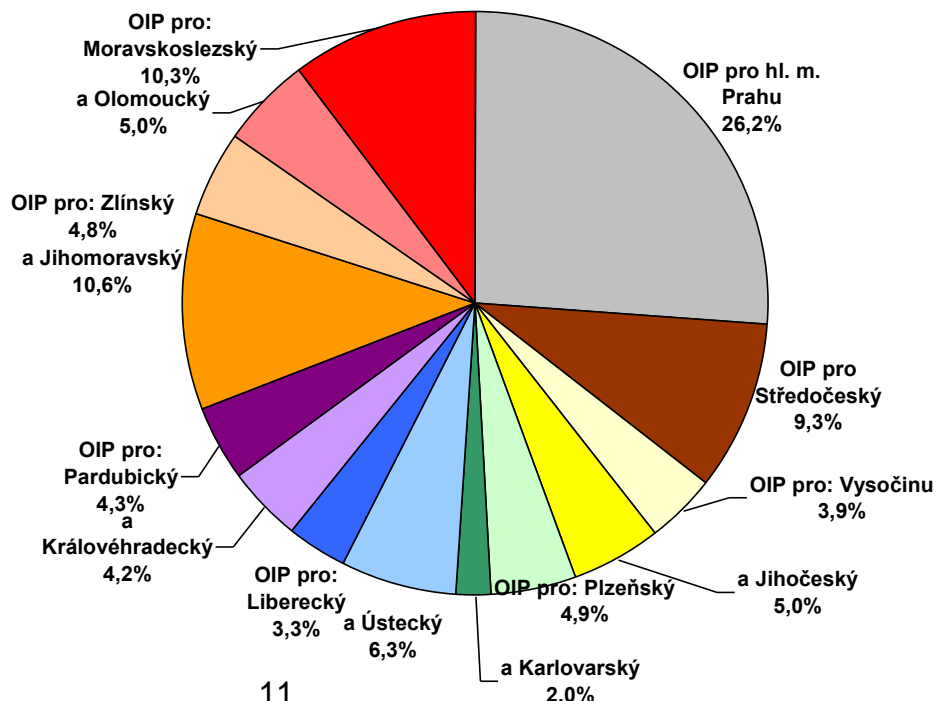
Z porovnání četností smrtelných pracovních úrazů v jednotlivých krajích a v ČR vyplývá, že:

- výrazně **vyšší** hodnoty tohoto ukazatele, než je **republikový průměr (0,26)** vykázaly kraje: Ústecký (0,50), Vysočina (0,40), Karlovarský (0,34), Moravskoslezský (0,33) a
- přibližně **stejně** hodnoty jako republikový průměr vykázaly kraje: Pardubický (0,31), Jihočeský (0,31), Zlínský (0,28), Královéhradecký (0,27), Jihomoravský (0,21), Hl. m. Praha (0,21) a
- **nižší** hodnoty tohoto ukazatele, než je republikový průměr vykázaly kraje: Středočeský (0,19), Liberecký (0,14), Plzeňský (0,14) a Olomoucký (0,13), viz graf č. 3.4.2.

Graf č. 3.2 Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v krajích v roce 2014

Graf č. 3.3 Podíl počtu pojištěnců v krajích ČR v roce 2014

Porovnání pracovní úrazovosti se smrtelnou pracovní úrazovostí v krajích

V grafech č. 3.1, 3.2 a 3.3 jsou znázorněny podíly počtů pojištěnců, pracovních úrazů s pracovní neschopností a smrtelných pracovních úrazů v jednotlivých krajích ČR. Vzájemným porovnáním těchto grafů zjistíme pro každý kraj váhu smrtelné a celkové pracovní úrazovosti.

3.3 Vývoj pracovní úrazovosti v krajích

Z grafu č. 3.3.1 je patrné, že na růstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v ČR (o 5,0 %) se podílela většina krajů ČR, kromě jediného. Největší nárůst byl zaznamenán v Hl. m. Praze (o 14,4 %), dále pak v kraji Pardubickém (o 9,3 %). Pokles počtu případů byl zaznamenán jen v kraji Moravskoslezském, a to o 0,9 %.

Z grafu č. 3.3.2 je patrné, že i četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností obdobně vzrostla v souvislosti se vzrůstem absolutního počtu těchto pracovních úrazů ve většině krajů ČR. Největší nárůst byl zaznamenán v Hl. m. Praze (o 11,3 %). Četnost v kraji Olomouckém a Moravskoslezském stagnovala. Celkem došlo v ČR k nárůstu četnosti případů o 4,1 %.

Průměrné procento pracovní neschopnosti s meziročním porovnáním hodnot ukazatele je zaznamenáno v grafu č. 3.3.3. Největší procentní pokles v posledním roce byl zaznamenán v kraji Libereckém a Ústeckém (shodně o 1,9 %). Největší procentní nárůst byl evidován v Hl. m. Praze (o 7,5 %).

Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti v důsledku pracovních úrazů se meziročně snížila ve většině krajů ČR. Největší pokles byl zaznamenán v kraji Ústeckém (o 4 kalendářní dny, tj. o 6,7 %) a v Libereckém (o 3 kalendářní dny, tj. o 6,1 %). Celkem došlo v ČR k poklesu o 2,5 %. Viz graf č. 3.3.4.

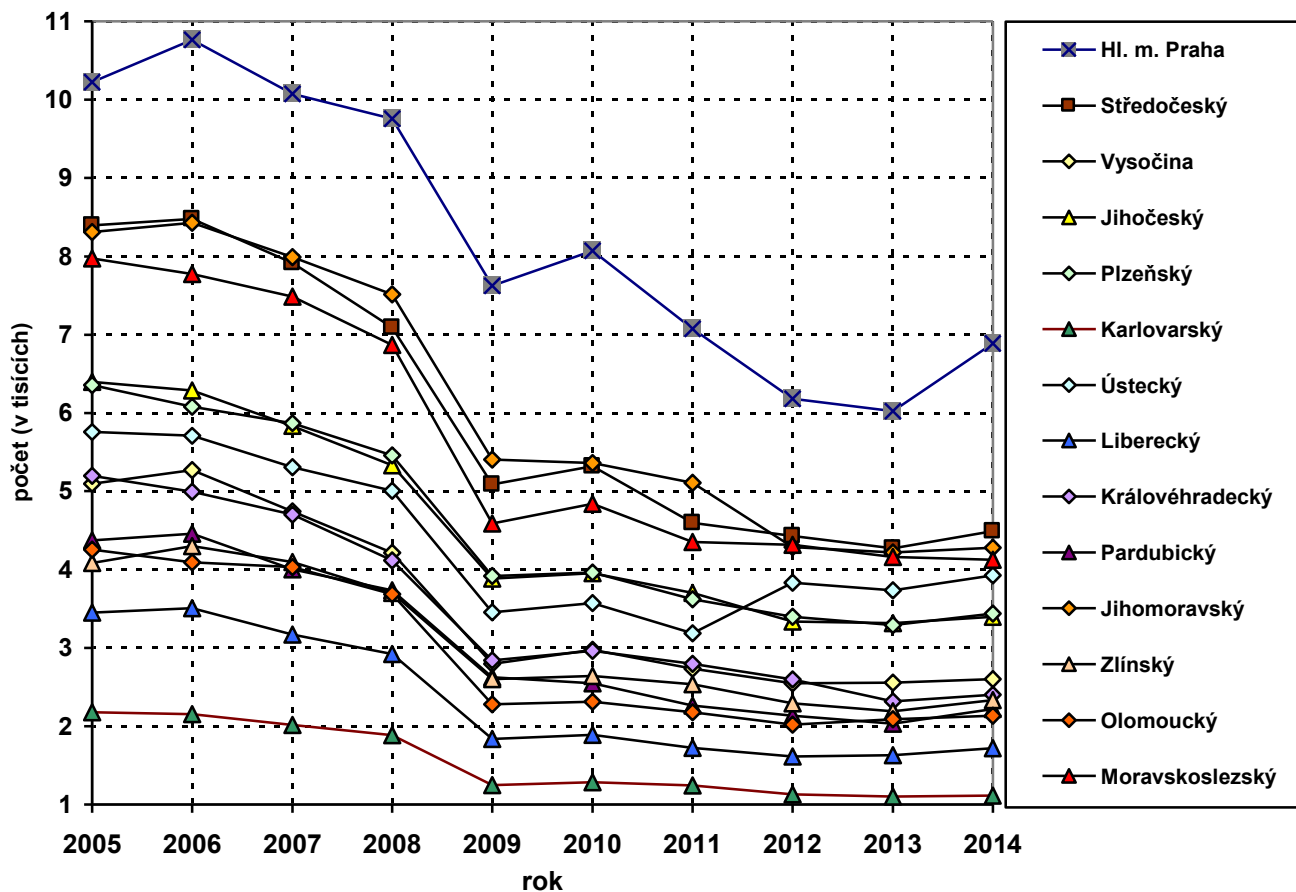
Grafy uvádějí hodnoty ukazatelů v letech 2005–2014, z toho hodnoty ukazatelů v letech 2010–2014 jsou uvedeny v tabulce č. 3.3.

3.4 Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v krajích

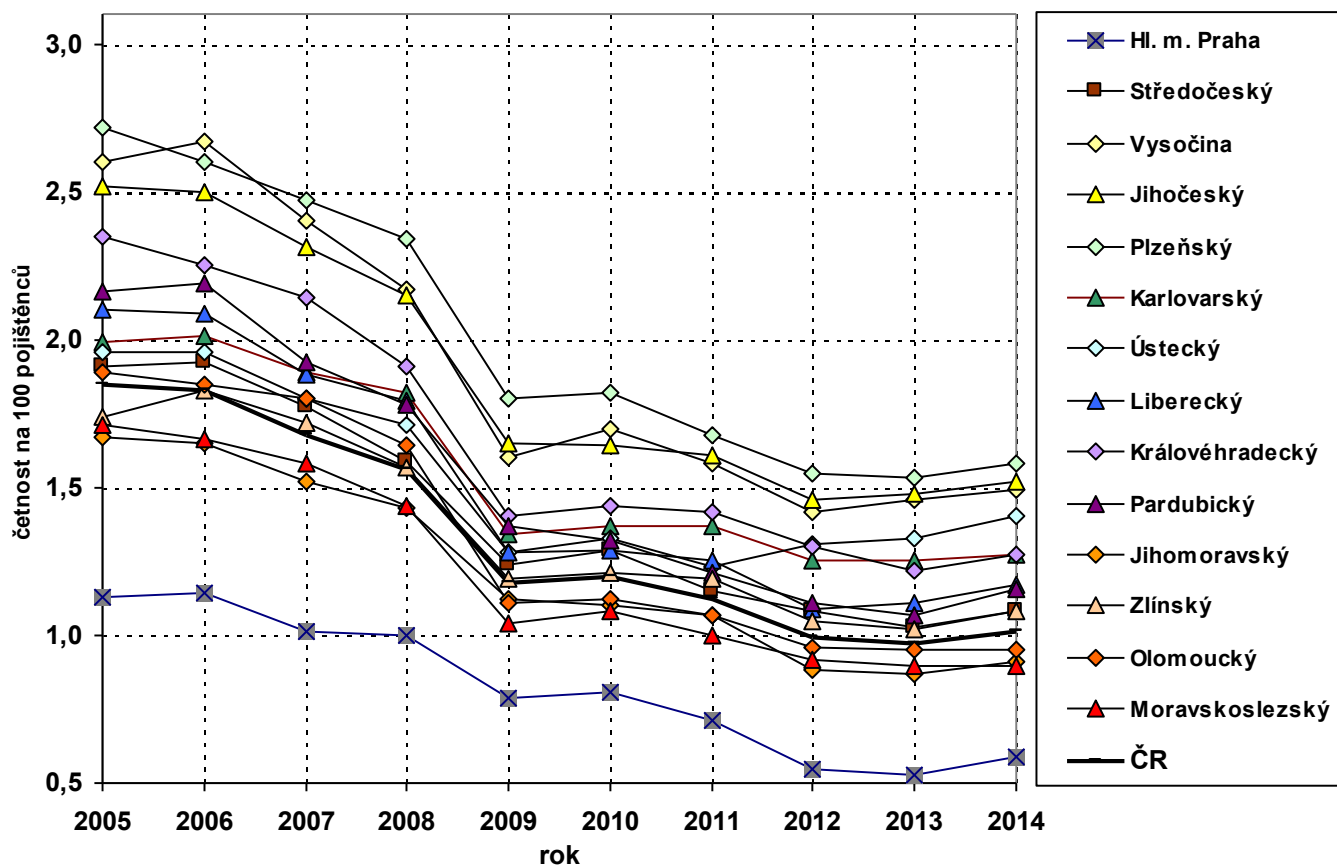
Z grafů č. 3.4.1 a 3.4.2 je patrné, že v 5 krajích došlo k poklesu počtu smrtelných pracovních úrazů a v 5 krajích naopak k nárůstu počtu případů. Ve 4 krajích byl vykázán stejný počet případů jako v roce 2013. Výrazný pokles počtu případů byl zaznamenán v kraji Jihočeském. Výrazný nárůst počtu případů pak v kraji Ústeckém. Shodně se projevila i četnost případů ve všech krajích.

Grafy uvádějí hodnoty ukazatelů v letech 2005–2014, z toho hodnoty ukazatelů v letech 2010–2014 jsou uvedeny v tabulce č. 3.4

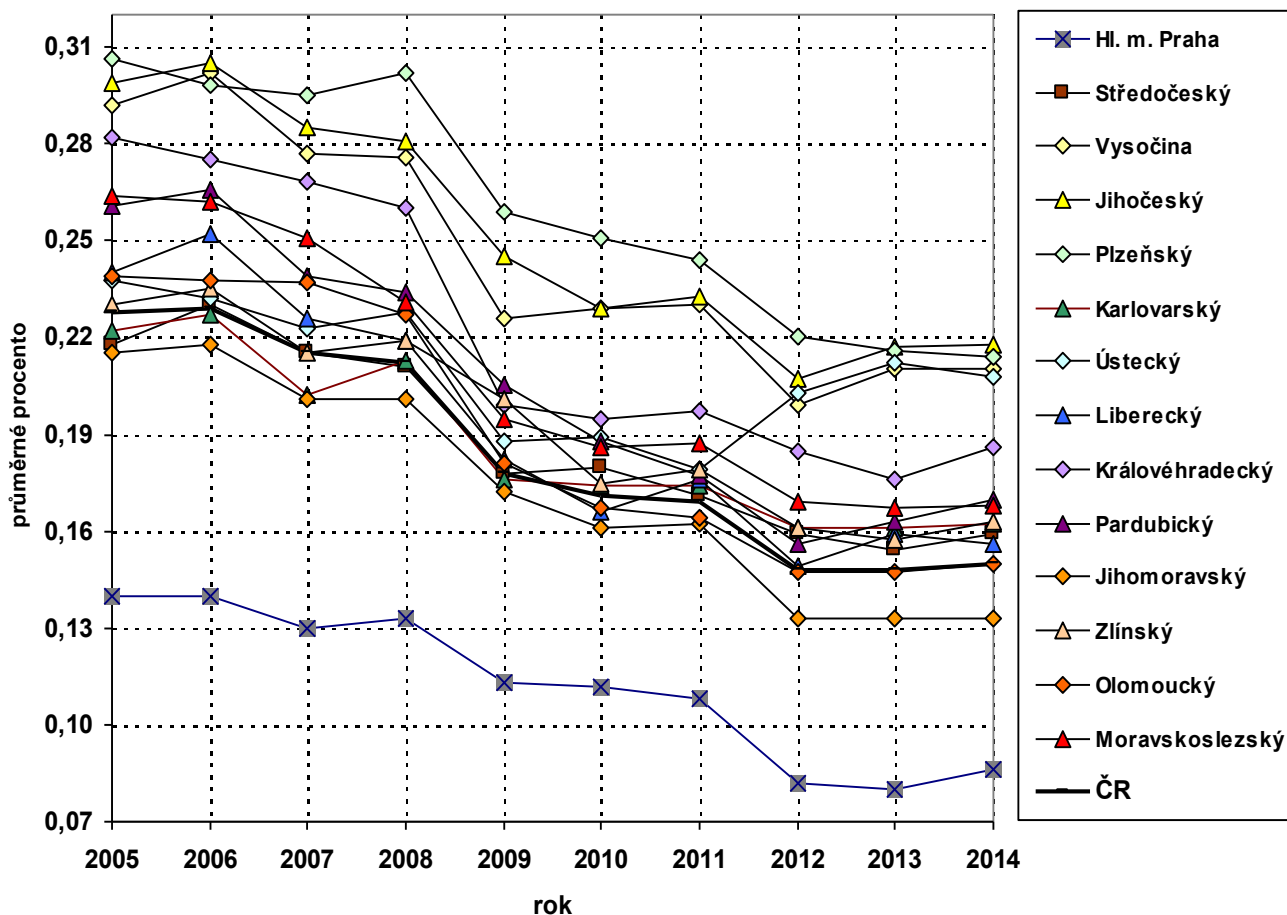
Graf č. 3.3.1 Pracovní úrazy s pracovní neschopností v krajích ČR

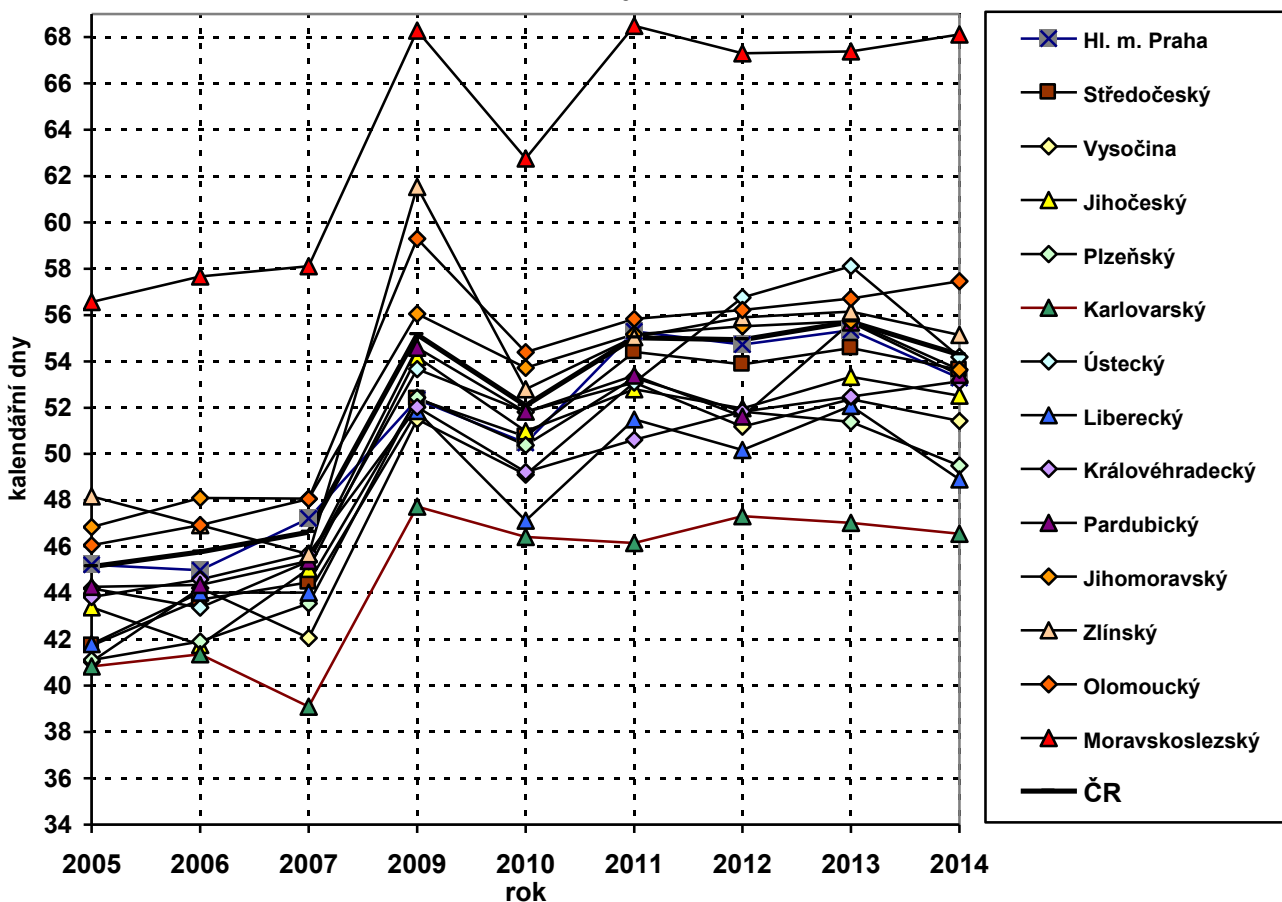
Graf č. 3.3.2 Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností v krajích ČR

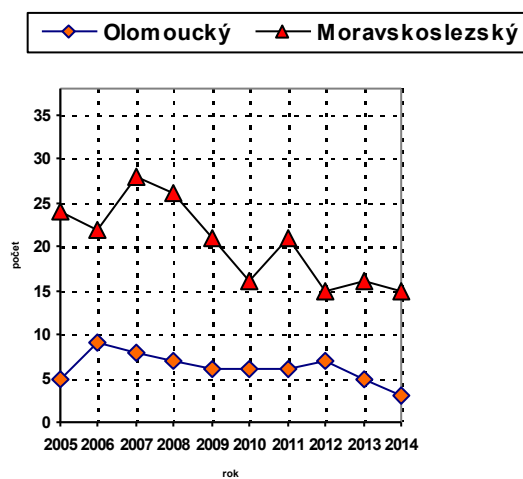
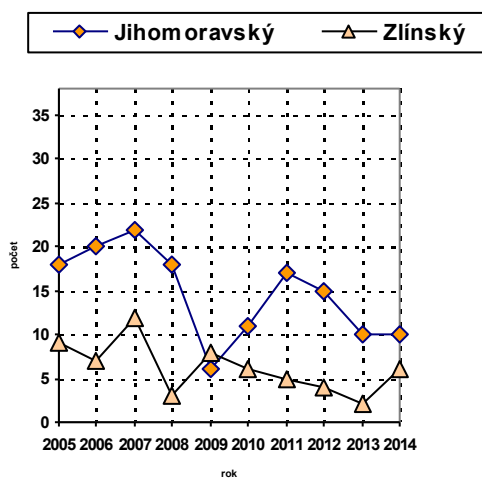
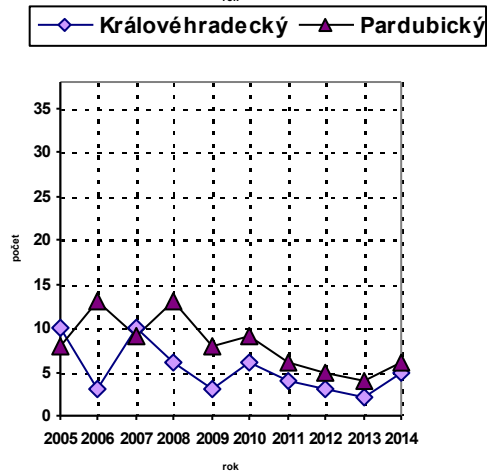
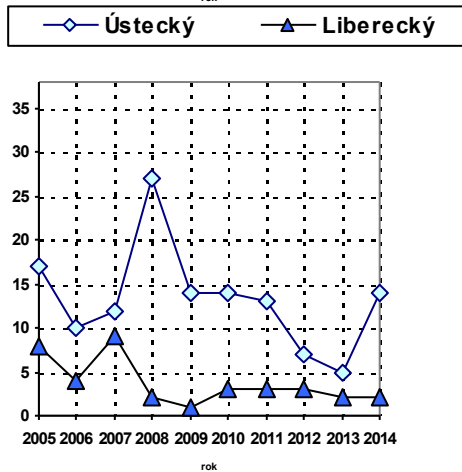
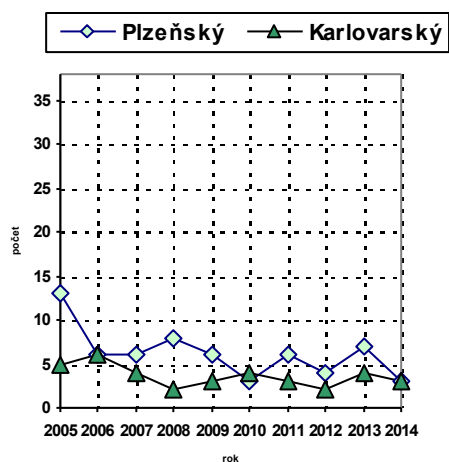
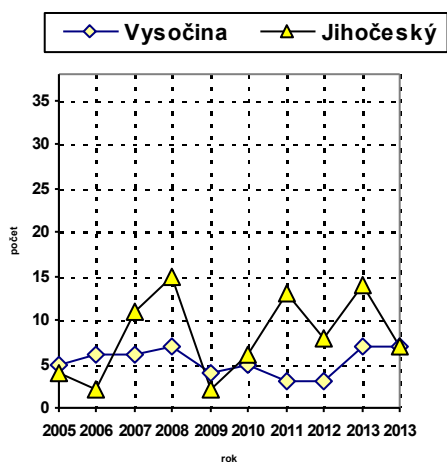
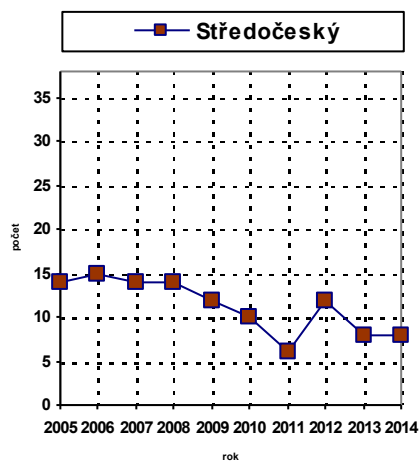
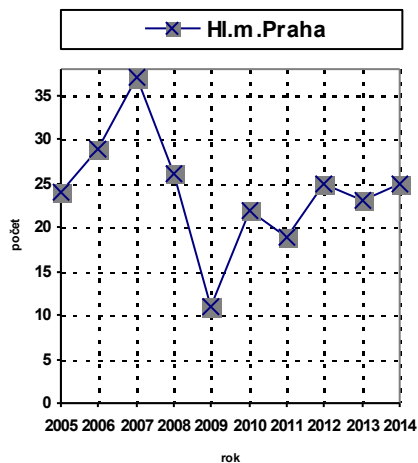
Graf č. 3.3.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v krajích ČR

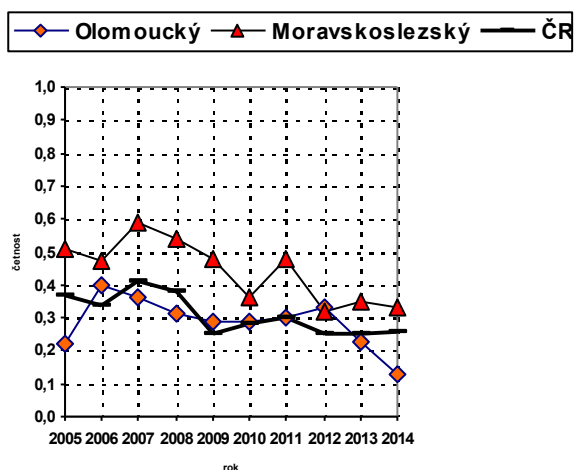
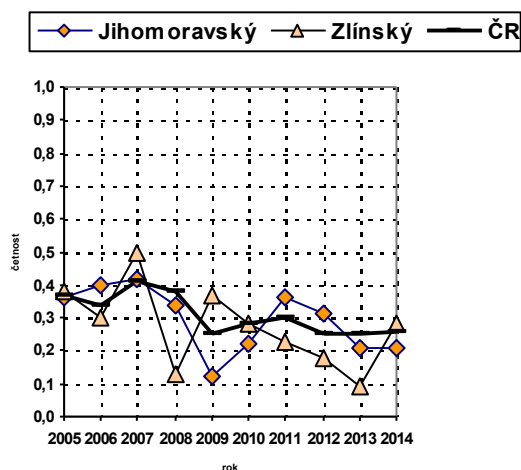
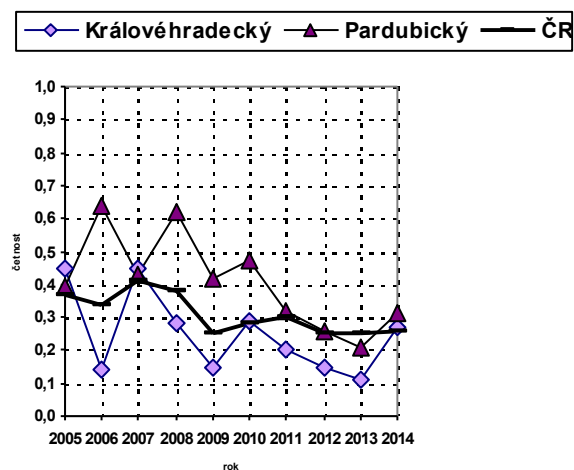
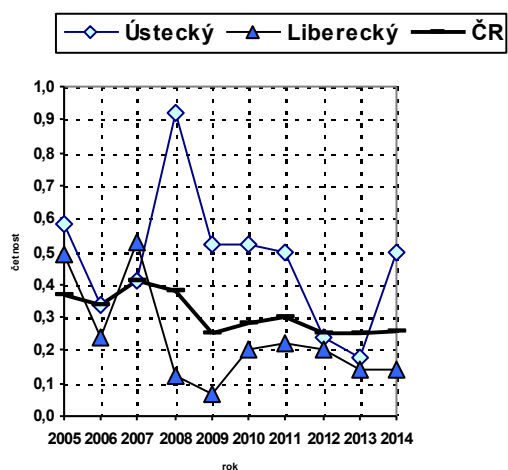
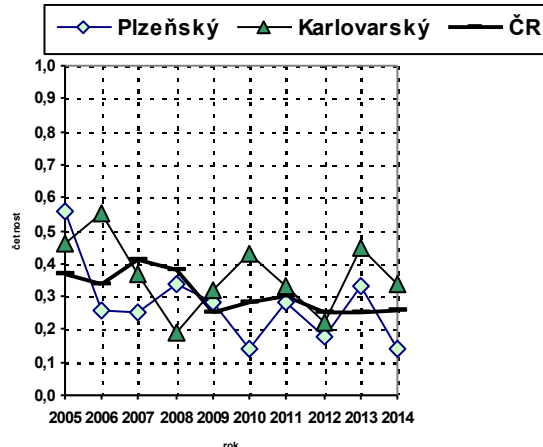
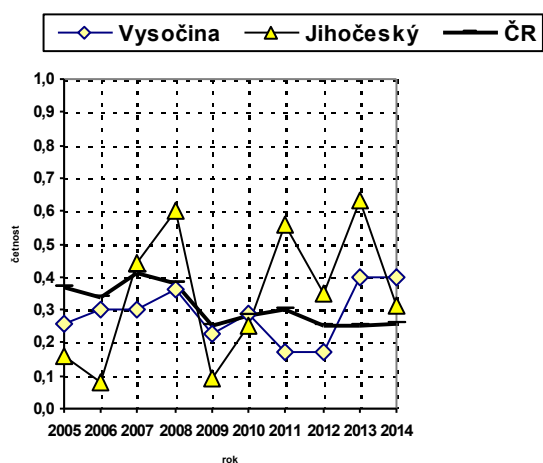
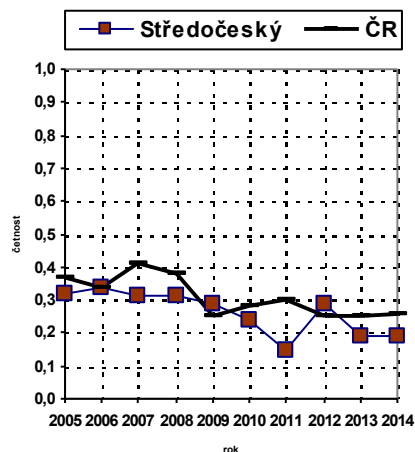
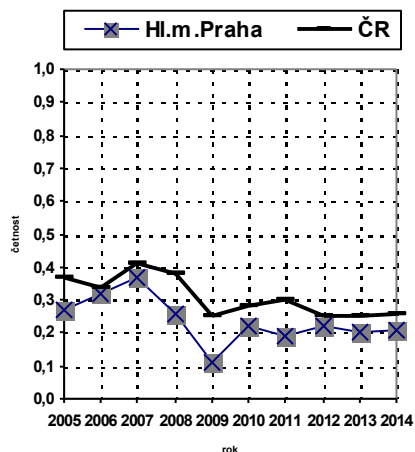
Graf č. 3.3.4 Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v krajích ČR

Grafy č. 3.4.1 Smrtelné pracovní úrazy v krajích v letech 2005 - 2014

Grafy č. 3.4.2 Četnost smrtelných pracovních úrazů v krajích v letech 2005 - 2014

4 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V ODVĚTVÍCH

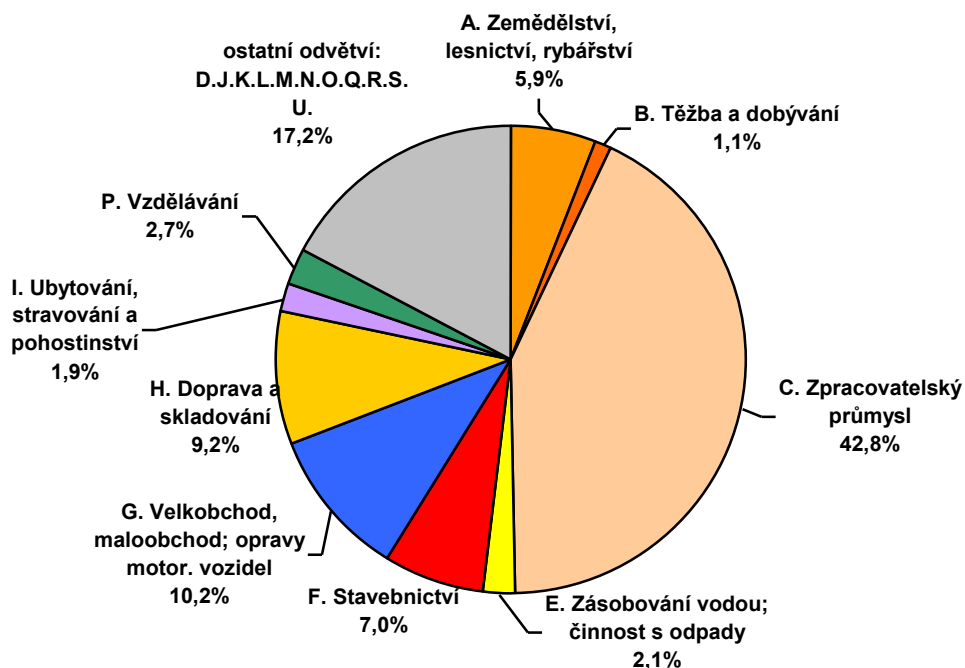
Ukazatele pracovní úrazovosti v roce 2014 jsou uspořádány podle převažující ekonomické činnosti a prezentovány podle Klasifikace ekonomických činností (dále jen CZ-NACE).

Poznámka: Pro větší přehlednost grafů byla některá odvětví sloučena do jediného (ostatní odvětví): Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klim. vzduchu (D.), Informační a komunikační činnosti (J.), Peněžnictví a pojišťovnictví (K.), Činnosti v oblasti nemovitostí (L.), Profesní, vědecké a technické činnosti (M.), Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení (O.), Administrativní a podpůrné činnosti (N.), Zdravotní a sociální péče (Q.), Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R.), Ostatní činnosti (S.), Činnosti exteritoriálních organizací (U.) a nezjištěno. Údaje jsou uvedeny v příslušných tabulkách.

4.1 Pracovní úrazovost v roce 2014 v odvětvích

V grafu č. 4.1 je uveden podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností, ke kterým došlo v jednotlivých odvětvích v roce 2014. Nejvíce těchto pracovních úrazů vzniklo ve **Zpracovatelském průmyslu (C.)**, a to **42,8 %**. Je ale nutno upozornit, že toto odvětví zahrnovalo 26,0 % pojištěnců (graf č. 4.3). Počty případů a pojištěnců jsou uvedeny v tabulce č. 4.1.2 a podrobně v tabulce č. 4.1.1. Tyto tabulky dále obsahují dny pracovní neschopnosti pro pracovní úraz, četnost, průměrné procento pracovní neschopnosti a průměrnou dobu trvání jednoho případu.

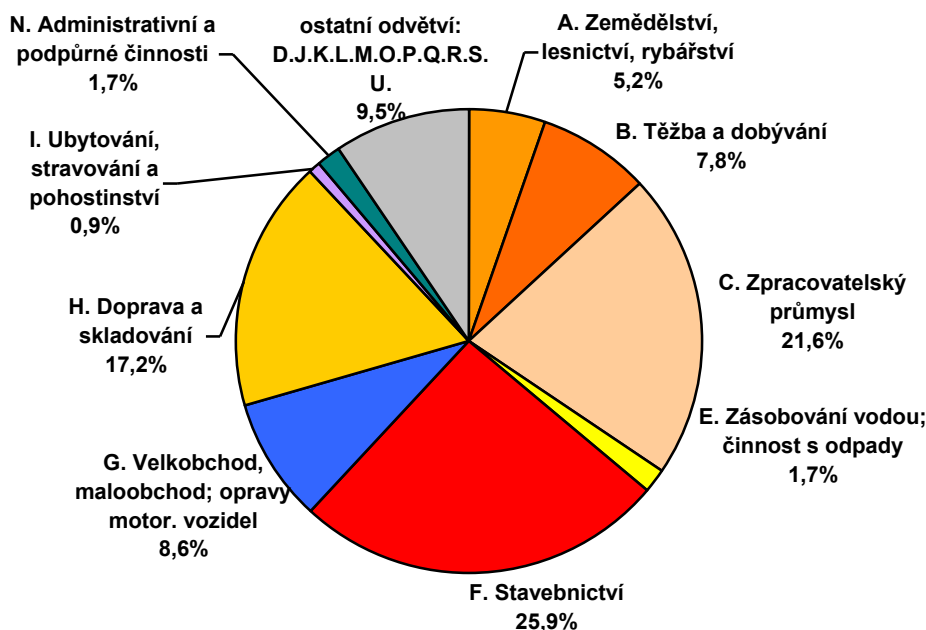
Graf č. 4.1 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v odvětvích (CZ-NACE) v roce 2014

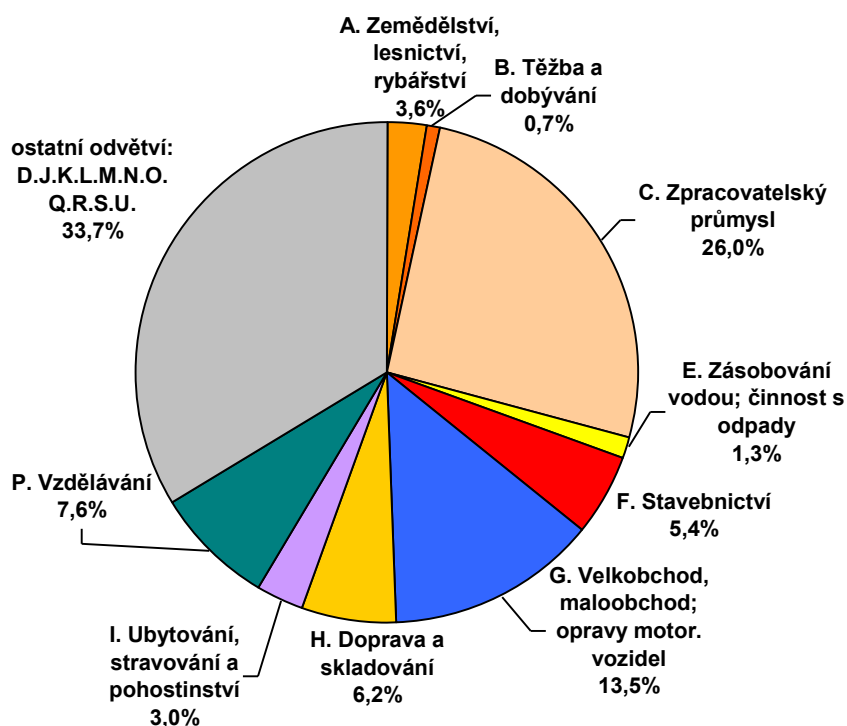
4.2 Smrtelná pracovní úrazovost v roce 2014 v odvětvích

V grafu č. 4.2 je uveden podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v roce 2014 v odvětvích (tabulka č. 4.4.1). Nejvíce případů (30, tj. 25,9 %) vzniklo v roce 2014 ve Stavebnictví (F.), které mělo četnost pětkrát vyšší než ČR (1,25). Zpracovatelský průmysl (C.) měl četnost případů přibližně stejnou jako ČR. Nejvyšší četnost případů vykázalo odvětví Těžba a dobývání (B.) a to 2,82 případu na 10 000 pojištěnců.

Graf č. 4.2 Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v odvětvích (CZ-NACE) v roce 2014

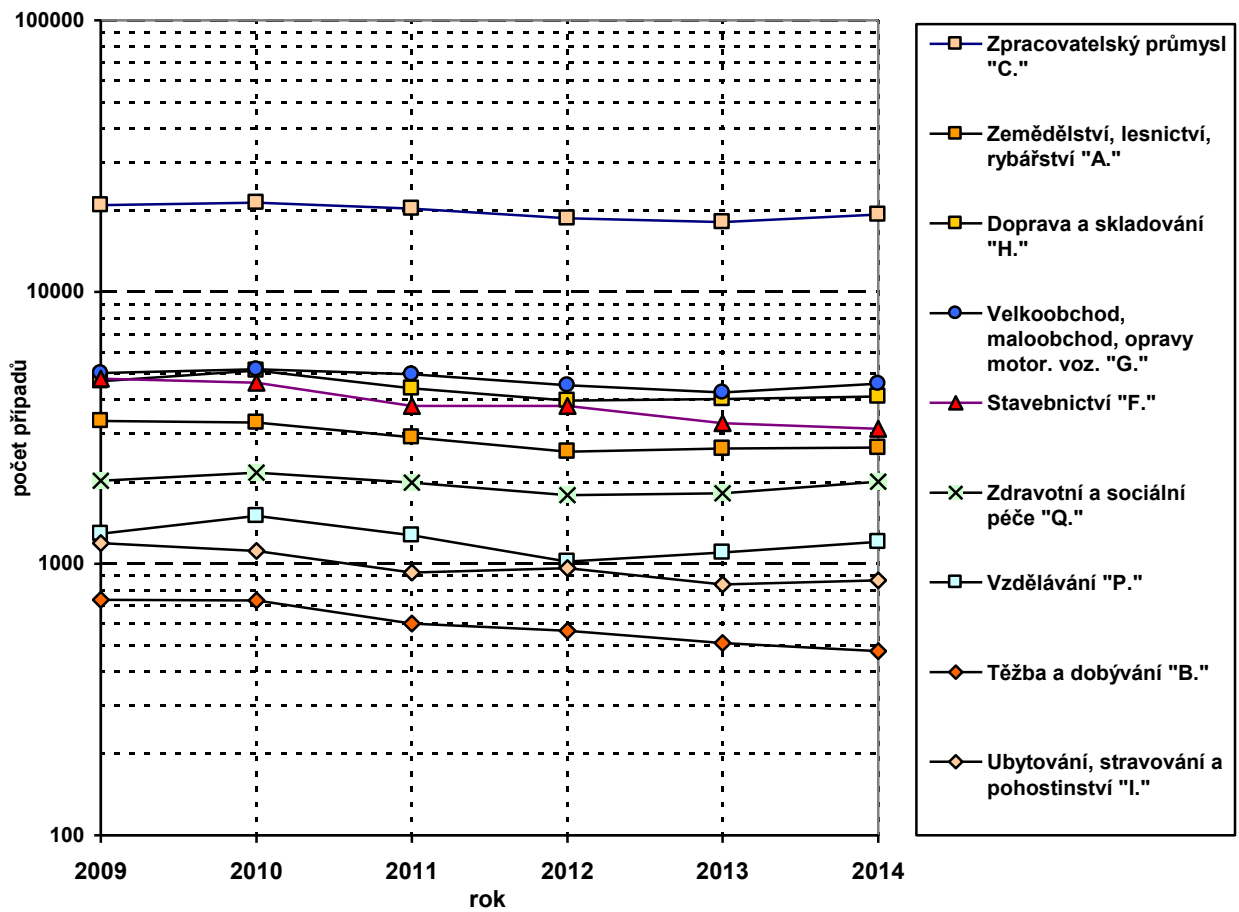

Graf č. 4.3 Podíl počtu pojištěnců v odvětvích (CZ-NACE) v roce 2014

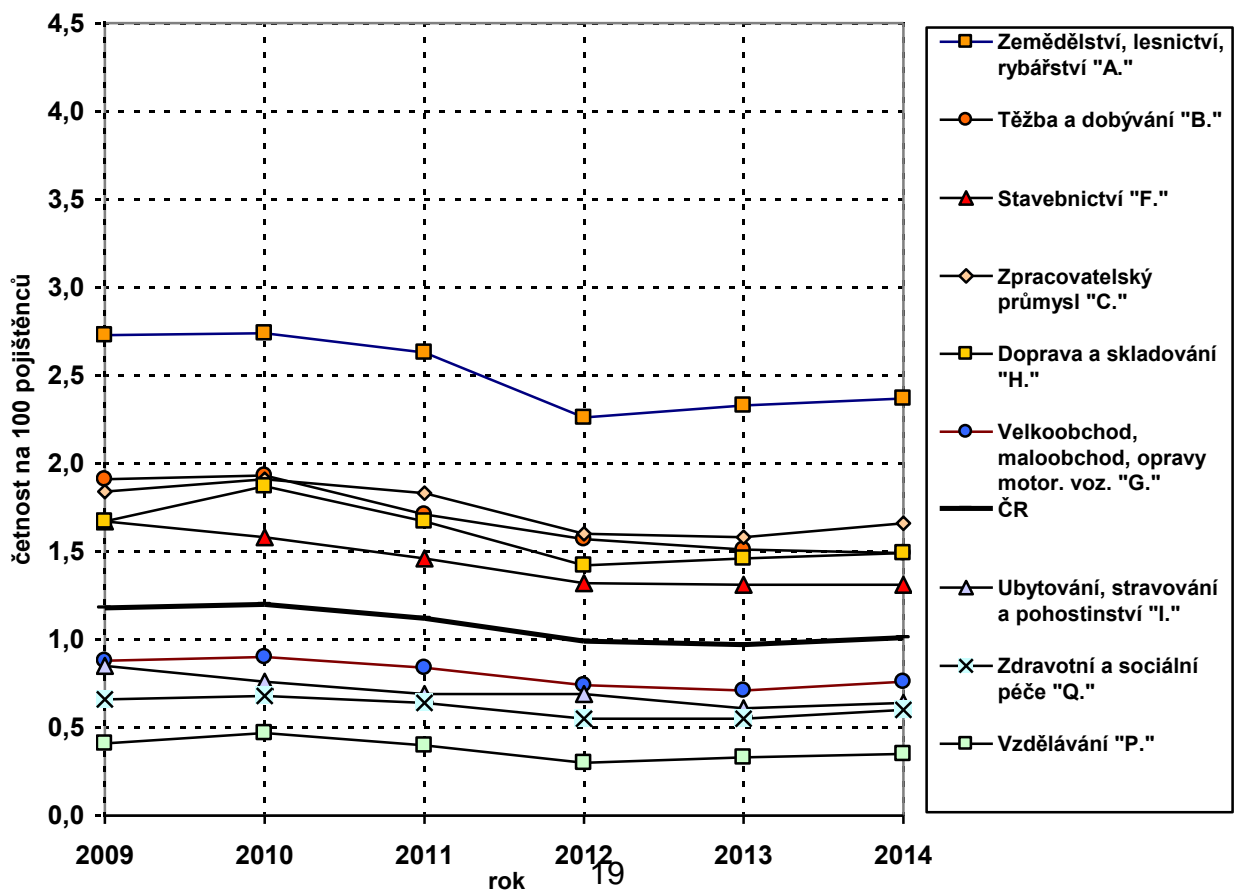

4.3 Vývoj pracovní úrazovosti v odvětvích

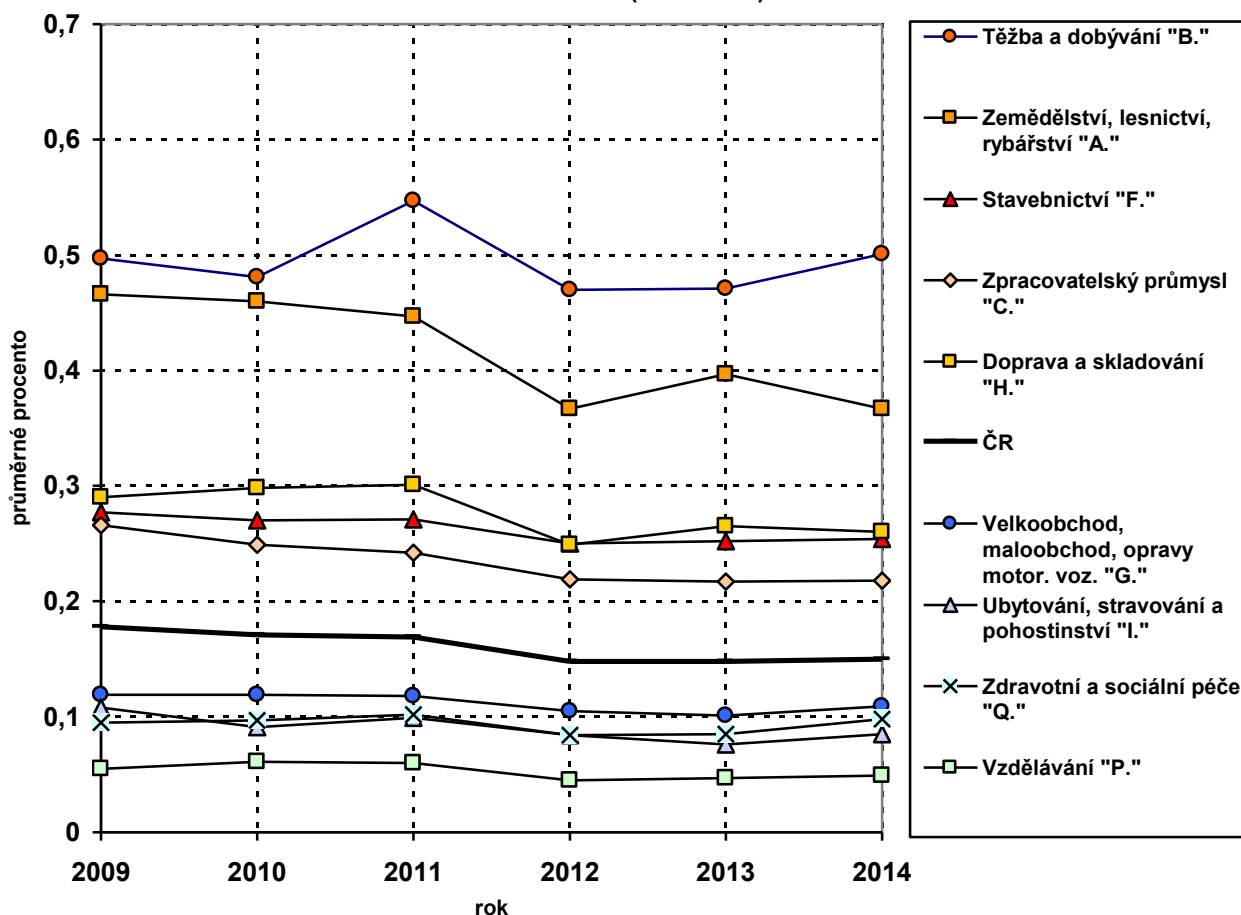
Graf č. 4.3.1 Pracovní úrazy s pracovní neschopností v odvětvích (CZ-NACE)

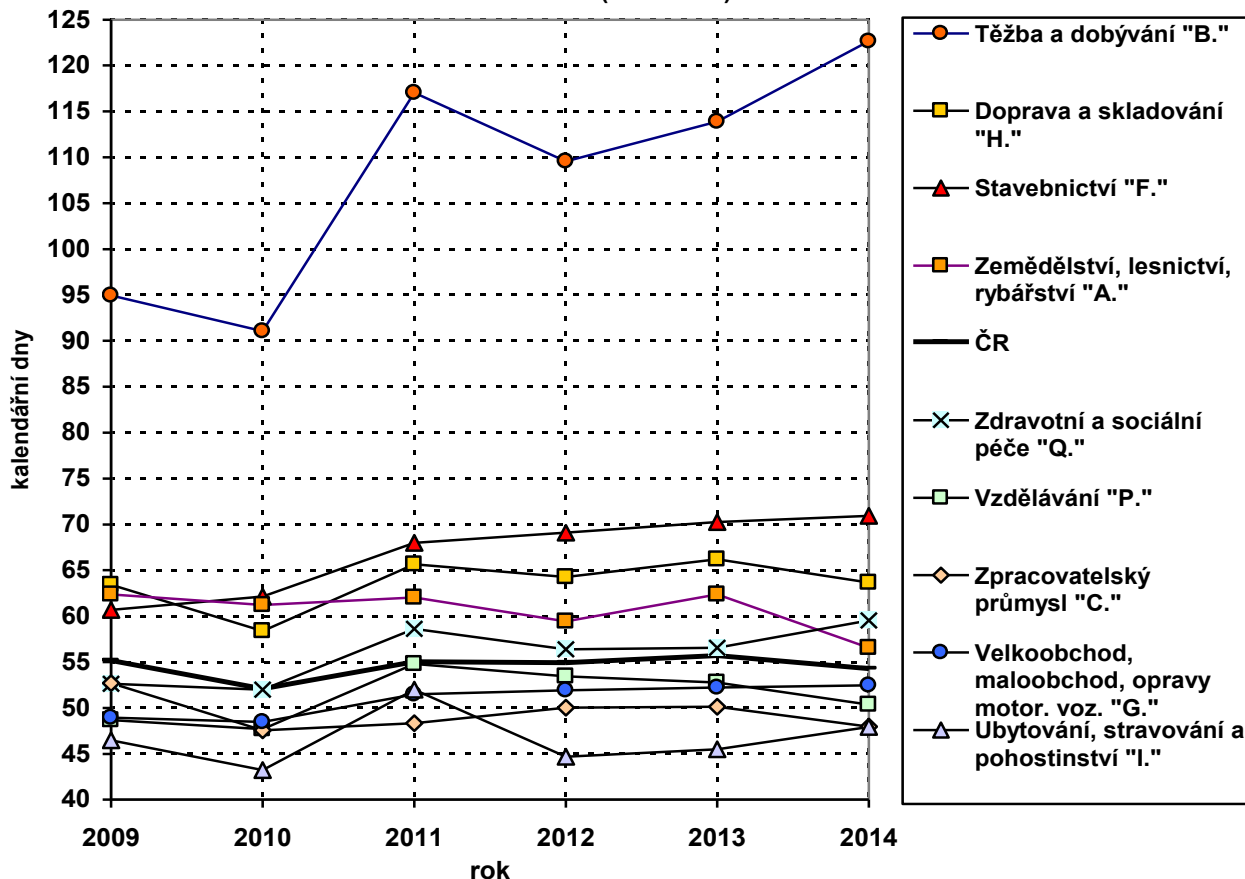
Graf č. 4.3.2 Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností v odvětvích (CZ-NACE)

Graf č. 4.3.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v odvětvích (CZ-NACE)

Graf č. 4.3.4 Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v odvětvích (CZ-NACE)

Vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti v letech 2009–2014 v ČR ve vybraných odvětvích CZ-NACE je znázorněn v grafech, z nichž některé jsou doplněny vývojem hodnot tohoto ukazatele za celou ČR. Hodnoty ukazatelů jsou uvedeny v tabulce č. 4.3 (2010–2014).

V grafu č. 4.3.1 (logaritmická stupnice) je zaznamenán vývoj počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností. Pokles počtu případů byl zaznamenán v odvětví Těžba a dobývání (B.) o 6,7 % a ve Stavebnictví (F.) o 4,7 %. U většiny odvětví došlo ale k nárůstu počtu případů, největší nárůst byl zaznamenán u Zdravotní a sociální péče (Q.) o 10,4 % a pak u Vzdělávání (P.) o 9,6 %.

Graf č. 4.3.2 dokumentuje vývoj četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností na 100 pojištěnců. Největší nárůst četnosti případů byl zaznamenán v odvětví Zdravotní a sociální péče (Q.) a to o 9,1 % a potom Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidel (G.) o 7,0 %.

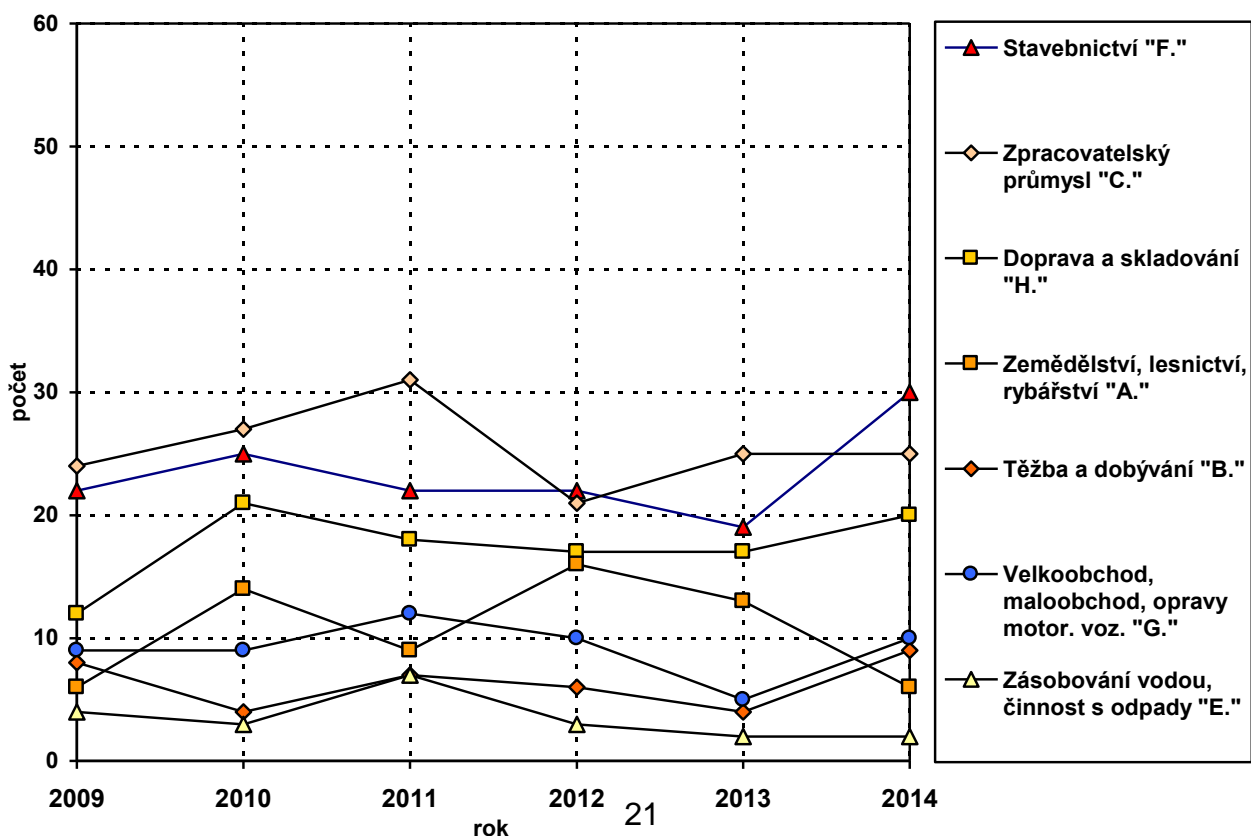
V grafu č. 4.3.3 je zaznamenán vývoj průměrného procenta pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. V grafu je patrný pokles hodnoty tohoto ukazatele u Zemědělství, lesnictví, rybnářství (A.) o 7,6 %. Nárůst byl zaznamenán u Zdravotní a sociální péče (Q.) o 15,3 % a u Ubytování, stravování a pohostinství (I.) o 11,8 %. Největší nárůst byl zaznamenán u odvětví Výroba a rozvod elektrické aj. energie (D.) o 39,1 % (hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 4.3).

V grafu č. 4.3.4 je uveden vývoj průměrné doby trvání pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. V odvětví Zemědělství, lesnictví, rybnářství (A.) tento ukazatel klesl o 9,3 %. V odvětví Těžba a dobývání (B.) naopak stoupl o 7,7 %. Největší nárůst byl zaznamenán u odvětví Výroba a rozvod elektrické aj. energie (D.) o 41,1 % (hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 4.3).

4.4 Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v odvětvích

V následujících grafech je znázorněn vývoj ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v ČR ve vybraných odvětvích v letech 2010–2014. Hodnoty ukazatelů jsou uvedeny v tabulce č. 4.4.1 za roky 2010–2014.

Graf č. 4.4.1 Smrtelné pracovní úrazy v odvětvích (CZ-NACE)

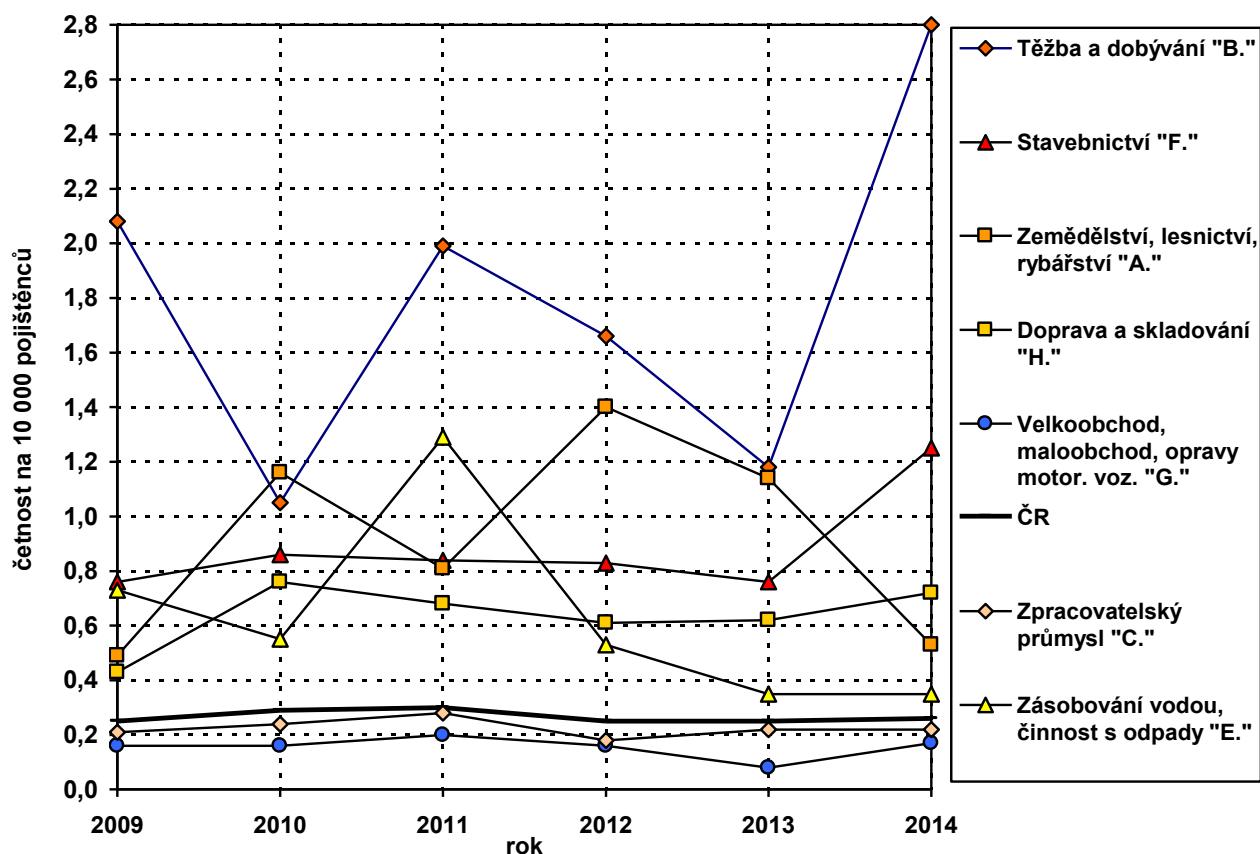

V tabulce č. 4.4.2 je uveden vývoj počtu smrtelných pracovních úrazů v jednotlivých odvětvích podrobně (2010–2014).

Vzájemné poměry hodnot ukazatelů smrtelné pracovní úrazovosti v jednotlivých odvětvích a tendence jejich vývoje jsou patrné z grafů č. 4.4.1 a 4.4.2. Největší počet smrtelných pracovních úrazů vykázala odvětví: Stavebnictví (F.), Zpracovatelský průmysl (C.) a Doprava a skladování (H.). Počet případů meziročně vzrostl zejména v Těžbě a dobývání (B.), ve Stavebnictví (F.) a ve Velkoobchodě, maloobchodě a opravách motorových vozidel (G.).

V grafu 4.4.2 jsou patrná odvětví, která vykázala četnost smrtelných pracovních úrazů výrazně vyšší, než činí republikový průměr (graf je doplněn vývojem hodnot tohoto ukazatele za celou ČR). Jsou to: Těžba a dobývání (B.), Stavebnictví (F.), Zemědělství, lesnictví, rybnářství (A.) a Doprava a skladování (H.). Na smrtelných pracovních úrazech mají dlouhodobě velký podíl pozemní vozidla a ostatní dopravní prostředky. Těžba a dobývání (B.) vykázala nejvyšší četnost případů (2,82). V tomto odvětví byly evidovány tři smrtelné pracovní úrazy způsobené vlivem jediné události (důlním otřesem).

Graf č. 4.4.2 Četnost smrtelných pracovních úrazů v odvětvích (CZ-NACE)

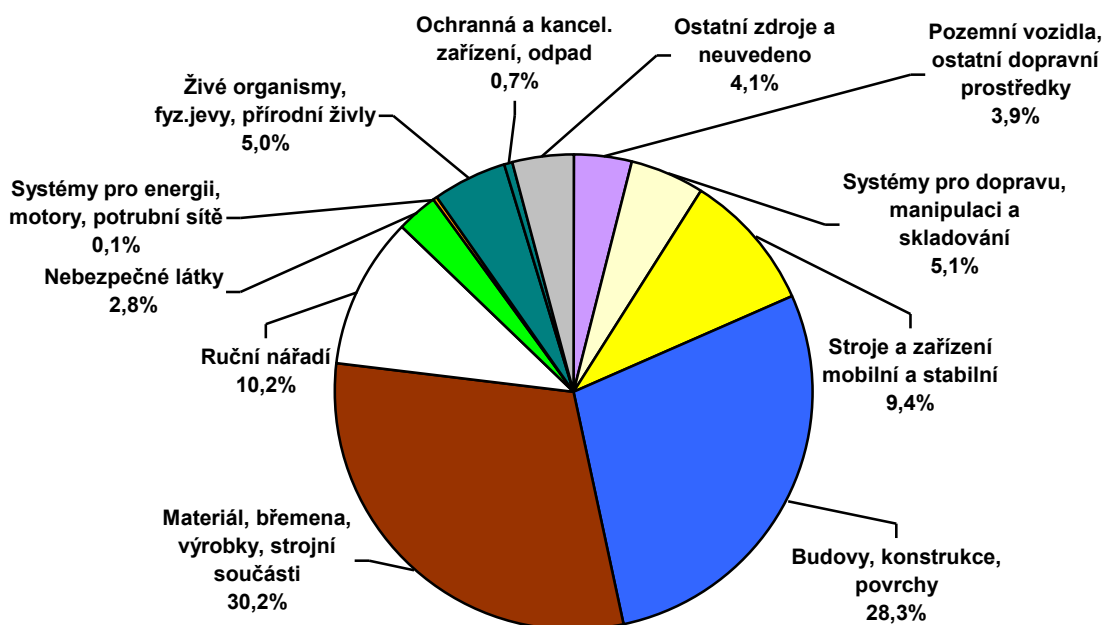

5 ZDROJE PRACOVNÍCH ÚRAZŮ V ROCE 2014

Podkladem k informacím o zdrojích pracovních úrazů, k nimž došlo v roce 2014, byla data o pracovních úrazech pořizovaná oblastními inspektoráty práce a uložená v bázi dat SÚIP. Klasifikace zdrojů úrazů byla od roku 2011 provedena podle metodiky ESAW a z důvodu dodržení kontinuity časových řad sloučena do tvaru původního národního číselníku. Soubor dat z roku 2014 obsahoval data připravená ze 41 379¹ záznamů o úrazu s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny, které inspektorátům zaslaly podniky podléhající kontrolní činnosti SÚIP². Z toho bylo 1 394 pracovních úrazů závažných, tj. s hospitalizací nad 5 dní. Do přehledu smrtelných pracovních úrazů bylo zahrnuto 116 případů, tj. včetně případů, které podléhají doзору systému ČBÚ. Smrtelné pracovní úrazy nepodléhaly již od roku 2012 statistickému zjišťování (ČSÚ). V grafech č. 5.1, 5.0 a 5.2 je znázorněn podíl počtu pracovních úrazů (smrtelných, závažných a s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny) v základních skupinách zdrojů úraza. V tabulkách č. 5.1.3–5.2.4 jsou uvedeny případy podle zdrojů úraza v krajích ČR podle kraje, kde k úrazu došlo nebo kraje sídla firmy (smrtelné případy). Zdroje pracovních úrazů žen jsou uvedeny v kapitole č. 6.

5.1 Zdroje pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny v roce 2014

Graf č. 5.1 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2014

Z grafů č. 5.1 (tab. č. 5.1.1) a 5.0 je patrné zastoupení nejvýznamnějších skupin zdrojů úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny a úrazů závažných:

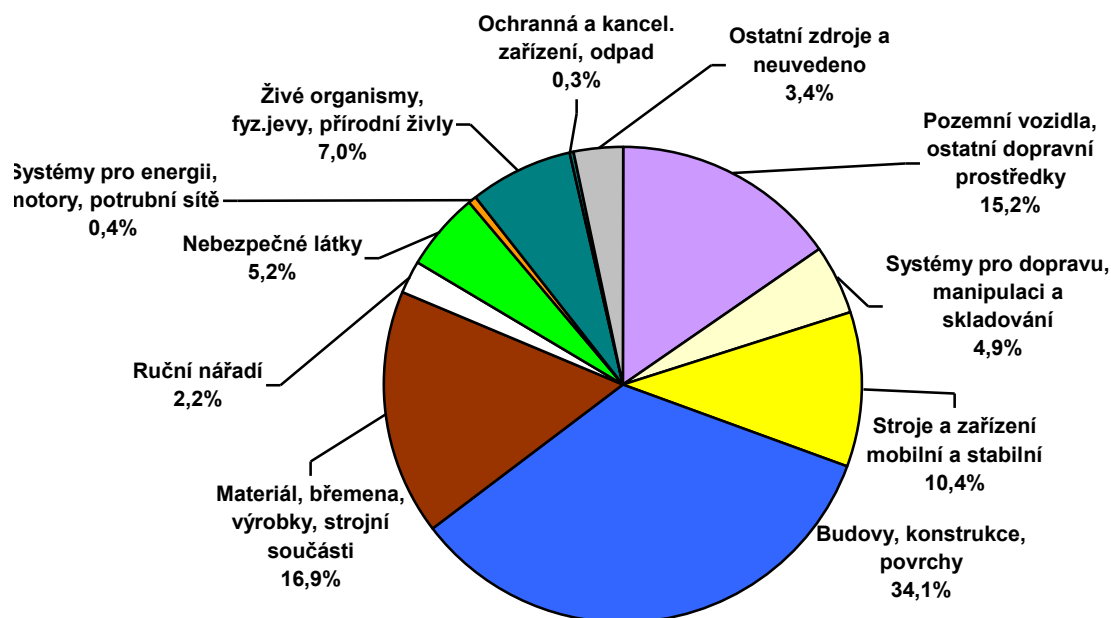
- **Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti** 30,2 %
- **Budovy, konstrukce, povrchy** . 28,3 %
- **Ruční nářadí** . 10,2 %

¹ Podle stavu evidence k 23. 4. 2015.

² Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasilání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasilá záznam o úrazu.

- Budovy, konstrukce, povrchy 34,1 %
- Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti 16,9 %
- Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky 15,2 %

Graf č. 5.0 Podíl počtu závažných pracovních úrazů ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2014

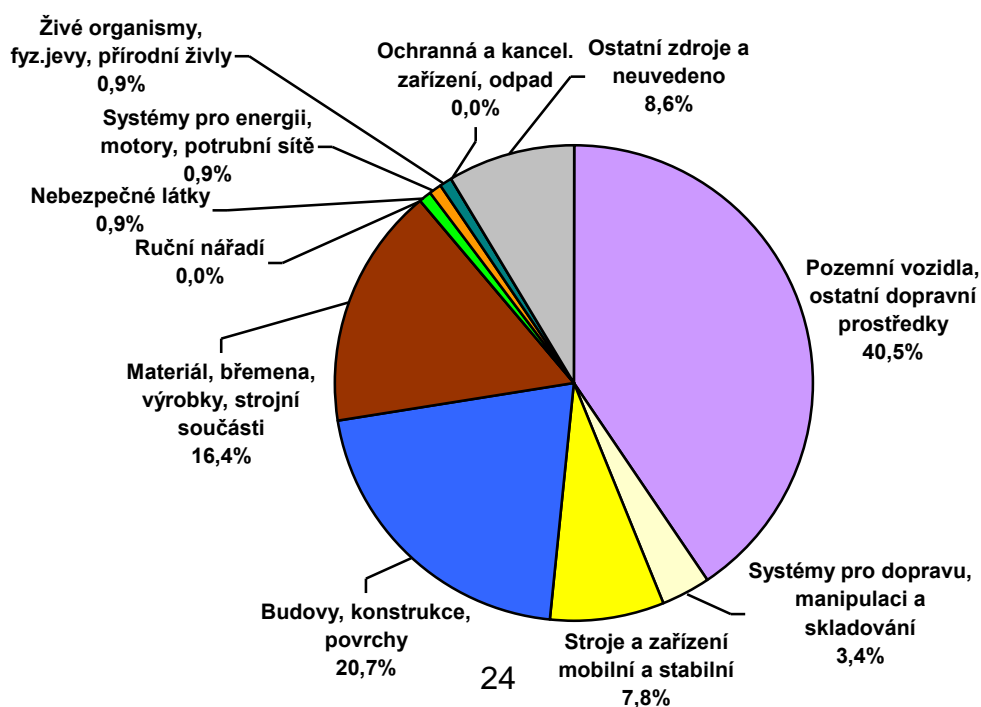

5.2 Zdroje smrtelných pracovních úrazů v roce 2014

Z grafu č. 5.2 (tab. č. 5.2.1) je patrné zastoupení nejvýznamnějších skupin zdrojů úrazů:

- Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky 40,5 %
- Budovy, konstrukce, povrchy 20,7 %
- Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti 16,4 %

Graf č. 5.2 Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2014

5.3 Nejčastější skupiny zdrojů úrazu podle závažnosti v letech 2005–2014

V letech 2005–2014 byla nejčastěji zastoupenou skupinou zdrojů pracovních úrazů:

s pracovní neschopností nad 3 dny

skupina „Materiály, předměty, výrobky, strojní součásti“ (ESAW)

2014 – 30 %, 2013 – 31 %, 2012 - 34 %, 2011 – 36 %,

skupina „Materiál, břemena, předměty“

2010 – 34 %, 2009 – 35 %, 2008 – 40 %, 2007 – 40 %, 2006 – 39 %, 2005 – 39 %

závažných

skupina „Budovy, konstrukce, povrchy“ (ESAW)

2014 – 34 %, 2013 – 41 %, 2012 - 38 %, 2011 – 39 %,

skupina „Pracovní, dopravní prostory (pády osob)“

2010 – 40 %, 2009 – 37 %, 2008 – 36 %, 2007 – 33 %, 2006 – 38 %, 2005 – 34 %

smrtných

skupina „Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky“ (ESAW)

2014 – 41 %, 2013 – 31 %, 2012 - 35 %, 2011 – 32 %,

skupina „Dopravní prostředky“

2010 – 38 %, 2009 – 39 %, 2008 – 41 %, 2007 – 36 %, 2006 – 36 %, 2005 – 43 %

5.4 Podíl zdrojů úrazu na závažnosti pracovních úrazů v letech 2005-2014

Největší podíl na pracovních úrazech s pracovní neschopností nad tři dny a zároveň nejmenší podíl na pracovních úrazech smrtelných

Ruční nářadí (ESAW) měla podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,2 %, na závažných 2,2 %, na smrtelných 0,0 % (2014),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,9 %, na závažných 2,4 %, na smrtelných 0,0 % (2013),

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,1 %, na závažných 1,6 %, na smrtelných 0,0 % (2012),

s pracovní neschopností nad 3 dny 10,0 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 0,0 % (2011),

Nářadí, nástroje, ručně ovládané strojky a zařízení měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 8,7 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 0,7 % (2010),

s pracovní neschopností nad 3 dny 8,6 %, na závažných 2,1 %, na smrtelných 0,0 % (2009),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,5 %, na závažných 1,9 %, na smrtelných 0,0 % (2008),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,8 %, na závažných 2,0 %, na smrtelných 0,0 % (2007),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,5 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 0,0 % (2006),

s pracovní neschopností nad 3 dny 9,5 %, na závažných 1,6 %, na smrtelných 0,0 % (2005).

Nejmenší podíl na pracovních úrazech s pracovní neschopností nad tři dny a zároveň největší podíl na pracovních úrazech smrtelných

Pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky (ESAW) měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 3,9 %, na závažných 15,2 %, na smrtelných 40,5 % (2014),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,7 %, na závažných 15,7 %, na smrtelných 31,0 % (2013),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,3 %, na závažných 15,7 %, na smrtelných 35,7 % (2012),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,8 %, na závažných 16,9 %, na smrtelných 31,6 % (2011),

Dopravní prostředky měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 4,7 %, na závažných 14,4 %, na smrtelných 37,8 % (2010),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,8 %, na závažných 16,1 %, na smrtelných 39,4 % (2009),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,3 %, na závažných 20,0 %, na smrtelných 40,8 % (2008),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,0 %, na závažných 19,5 %, na smrtelných 35,9 % (2007),
s pracovní neschopností nad 3 dny 3,9 %, na závažných 15,4 %, na smrtelných 36,4 % (2006),
s pracovní neschopností nad 3 dny 4,5 %, na závažných 19,5 %, na smrtelných 42,6 % (2005).

Nebezpečné látky (ESAW) měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 2,8 %, na závažných 5,2 %, na smrtelných 0,9 % (2014),
s pracovní neschopností nad 3 dny 2,9 %, na závažných 4,2 %, na smrtelných 6,2 % (2013),
s pracovní neschopností nad 3 dny 3,4 %, na závažných 5,7 %, na smrtelných 7,5 % (2011),

Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly (ESAW) měly podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 4,6 %, na závažných 5,7 %, na smrtelných 8,8 % (2012),

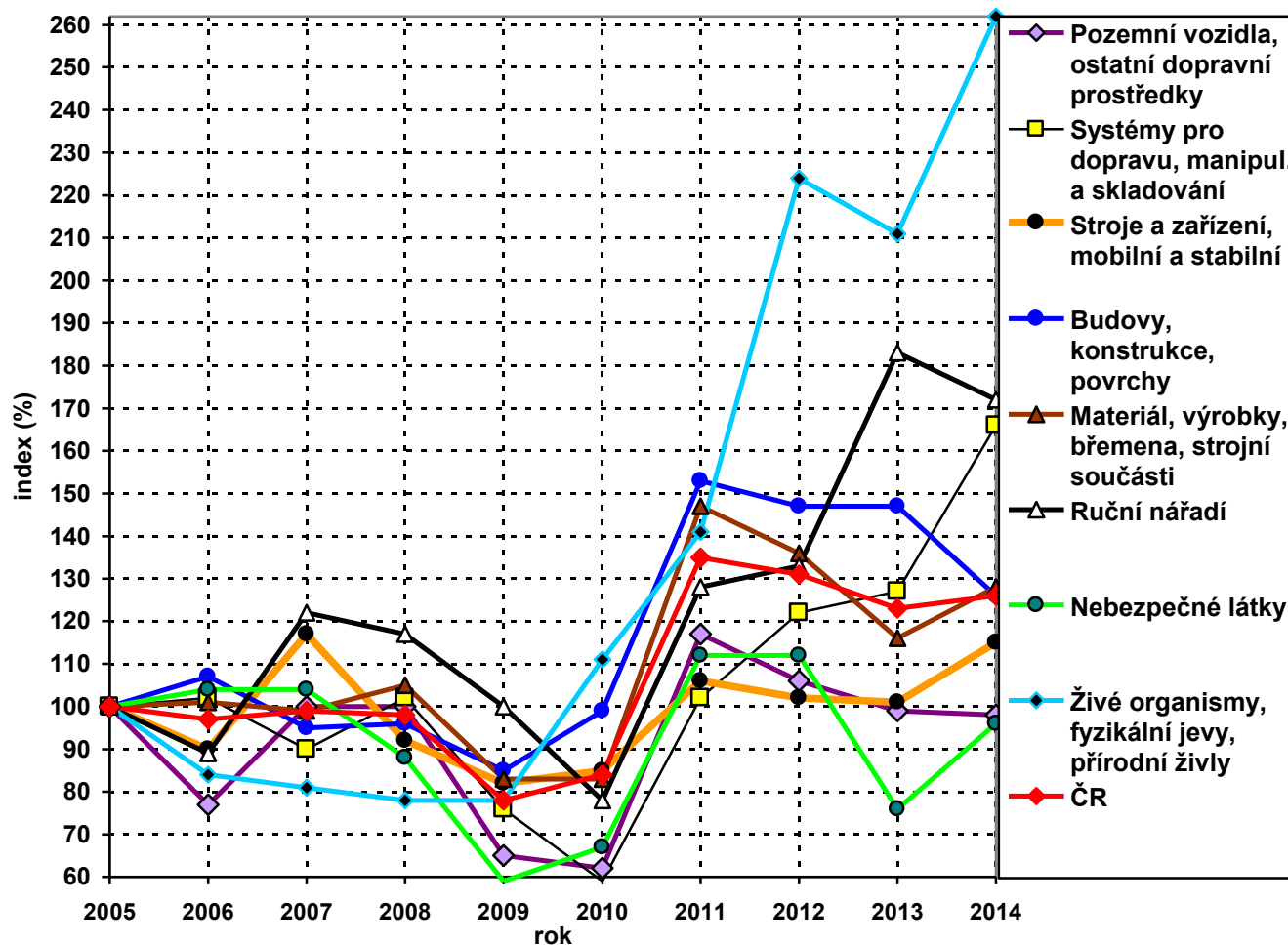
Elektřina měla podíl na případech:

s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,0 %, na smrtelných 2,2 % (2010),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 3,9 % (2009),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,5 %, na smrtelných 2,6 % (2008),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,1 %, na smrtelných 4,7 % (2007),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,1 %, na závažných 1,9 %, na smrtelných 3,2 % (2006),
s pracovní neschopností nad 3 dny 0,2 %, na závažných 1,6 %, na smrtelných 3,0 % (2005).

Vzájemným porovnáním grafů č. 5.0, 5.1 a 5.2 zjistíme, jak byly jednotlivé zdroje úrazu zastoupeny v pracovních úrazech různé závažnosti v roce 2014.

5.5 Vývoj zdrojů úrazu u pracovních úrazů v letech 2005-2014

Graf č. 5.5.1 Bázické indexy ukazatelů závažných pracovních úrazů

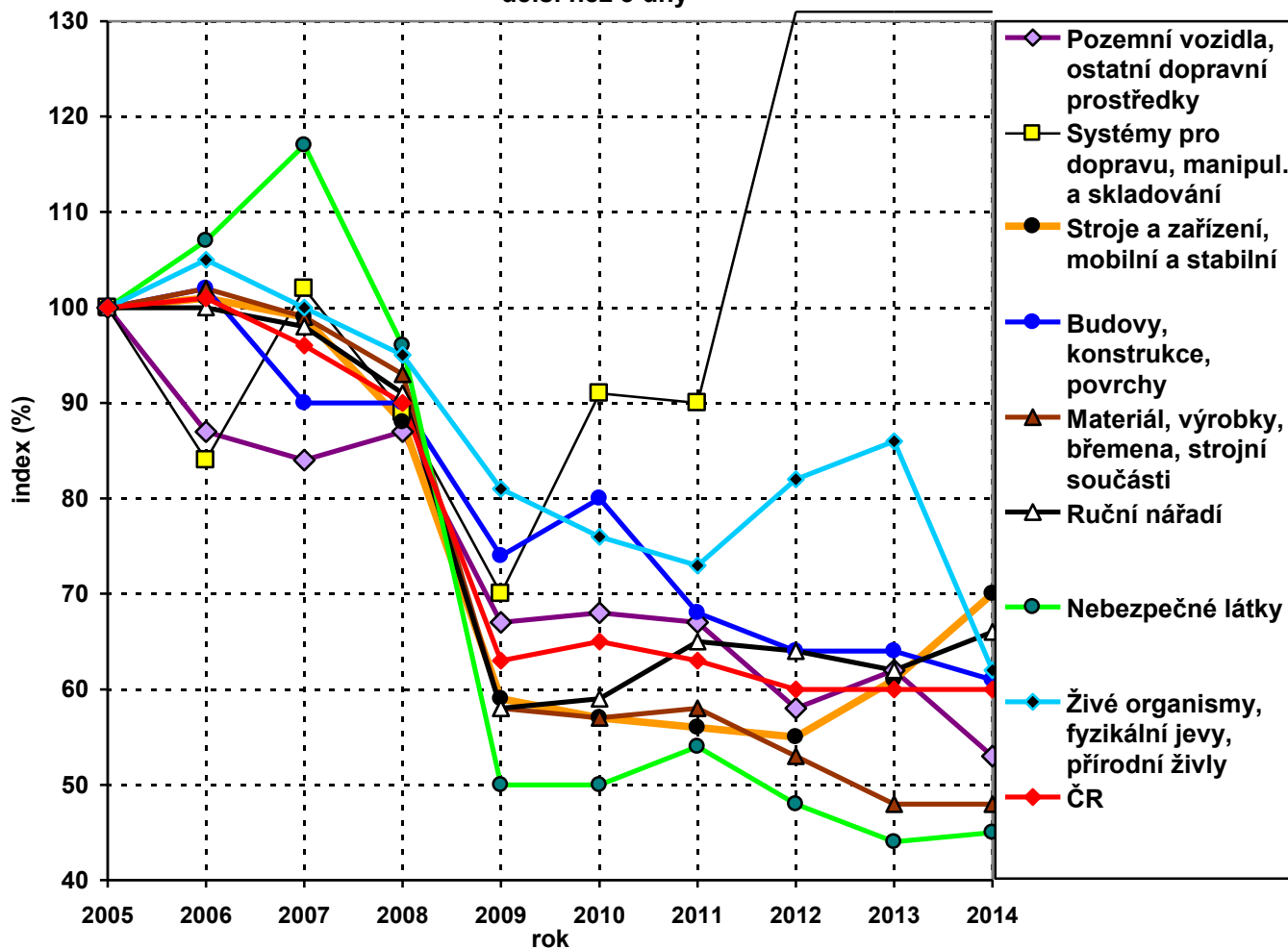
V grafu č. 5.5.1 je znázorněn vývoj počtu závažných pracovních úrazů bazickými indexy podle zdrojů úrazu. Celkové počty za ČR těchto pracovních úrazů se v letech 2005–2008 příliš nelišily. V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu počtu případů přibližně o 20 %. V následujících letech pak počty těchto případů dramaticky vzrostly. Nejvyšší hodnota indexu za ČR byla evidována v roce 2011 a to 135 %. Tato hodnota byla nejvyšší v roce 2011 u zdroje úrazu Budovy, konstrukce, povrchy a to 153 %. Nejvyšší hodnota indexu byla zaznamenána v letech 2012–2014 u zdroje úrazu Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly (až 262 %).

U pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny (graf č. 5.5.2) bazické indexy zaznamenaly pokles, největší v roce 2009 u všech zdrojů úrazu. K největšímu poklesu došlo u Nebezpečných látek v roce 2013 (o 55 %).

Systémy pro dopravu a manipulaci a skladování zaznamenaly v následujících letech nárůst, v letech 2012–2014 extrémně až na hodnotu 388 % (v grafu nezobrazeno).

U zdroje úrazu Živé organismy, fyzikální jevy, přírodní živly byl zaznamenán pokles proti roku 2005 ve většině sledovaných let nejmenší.

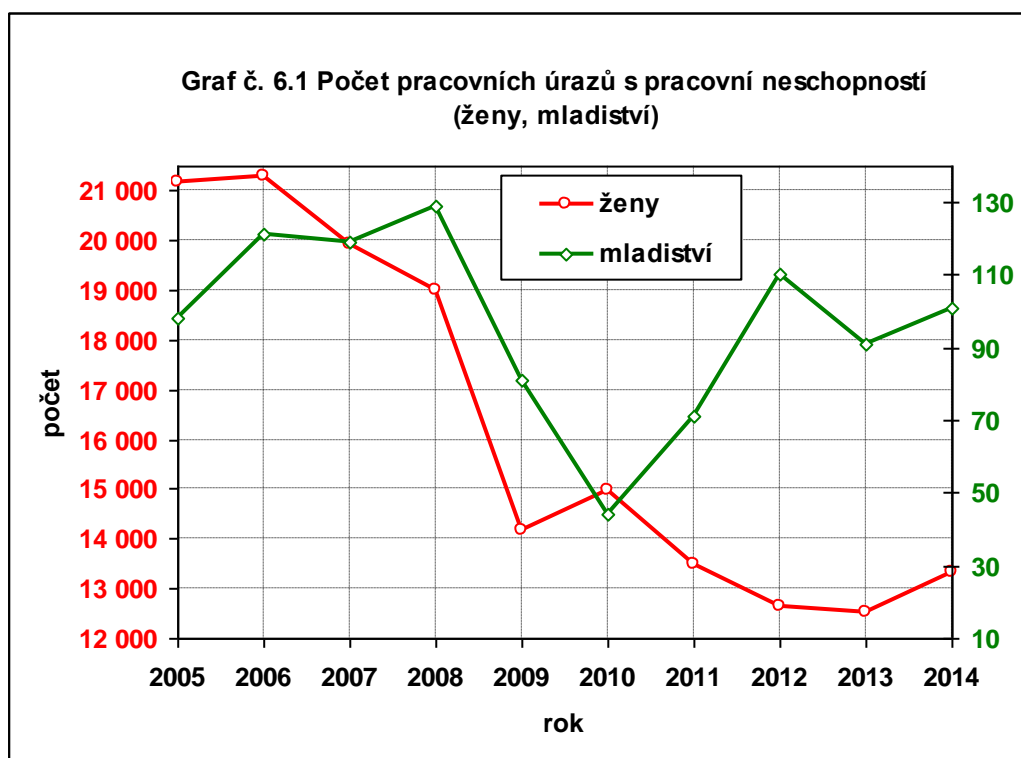
Graf č. 5.5.2 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny

6 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST ŽEN A MLADISTVÝCH

Ve sledovaném období došlo k vyššímu výskytu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností u žen v roce 2006 (graf č. 6.1, tabulka č. 6.2). V letech 2005–2006 počet těchto úrazů rostl jen mírně, což bylo způsobeno vzrůstem počtu zaměstnaných žen (četnost stagnovala). V roce 2007 a 2008 došlo k významnému poklesu obou ukazatelů, počet případů o 6,5 % a 4,6 %, četnost o 9,0 % a 4,3 %. Hodnota četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností u žen v letech 2005–2008 dosahovala průměrně 55 % hodnoty celorepublikové četnosti. V letech 2009–2014 tato hodnota činila průměrně 59 % hodnoty celorepublikové četnosti. V tabulce č. 6.3 je uvedena četnost případů (na 100 nemocensky pojištěných žen) v odvětvích. Ve většině odvětví měly ženy hodnotu tohoto ukazatele nižší než všichni zranění, kromě odvětví Vzdělávání (P.) a Peněžnictví a pojišťovnictví (K.). V rizikových odvětvích, jako je Stavebnictví (F.) nebo Těžba a dobývání (B.), měly ženy podstatně nižší četnost případů než všichni pojištěnci, protože zde nevykonávaly právě ty činnosti (riskantní) pro odvětví typické.

Z celkového počtu 41 379 záznamů o úrazu s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny (ke dni 23. 4. 2015), které inspektorátům zaslaly podniky podléhající kontrolní činnosti SÚIP, se jich 12 376 (tj. 29,9 %) událo ženám. Tato skupina úrazů obsahovala 1 394 (tj. 3,4 % ze 41 379) pracovních úrazů závažných (s hospitalizací nad 5 dní), z nichž se 264 přihodilo ženám. Z grafu 6.3 je patrné, že od roku 2005 došlo k nárůstu počtu pojištěných žen o 5 %, ale k poklesu pracovních úrazů s pracovní neschopností (o 37 %) i četnosti (o 40 %).

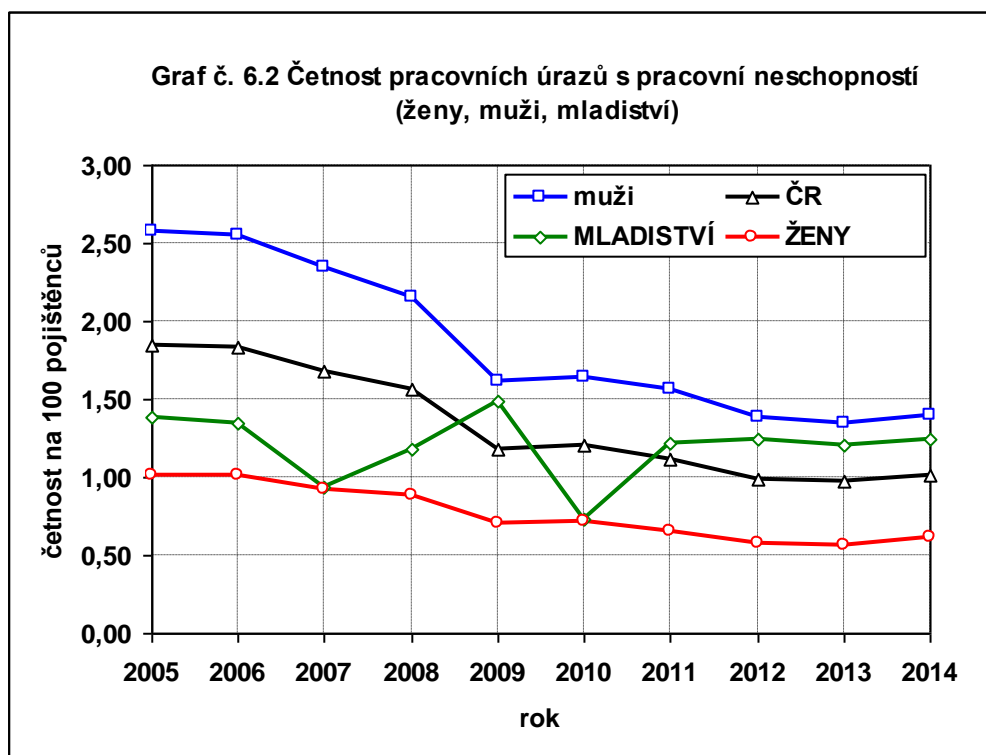

Počet smrtelných pracovních úrazů žen v období 2005–2014 byl charakterizován tak nízkým počtem případů, že nelze hovořit o nějakém dalším trendu, ale spíše o nahodilých událostech. V roce 2005 bylo evidováno případů 13. K převážné většině smrtelných pracovních úrazů žen došlo při dopravních nehodách a začaly se již objevovat i případy při dopravních nehodách leteckých. Dalšími úrazovými ději byly pády osob a materiálu, exploze a otrava plyny. V roce 2011 se jednalo zejména o pády zaměstnanců nebo předmětů na zaměstnance a dopravní nehody. V roce 2012 byly evidovány pouhé dva případy a to autonehody. V roce 2013 bylo evidováno sedm případů, z toho dva při autonehodě. V roce 2014 byl evidován pouhý jeden případ, a to pád osoby z výšky. Jedná se o historické minimum.

Od roku 2005 absolutní počet pracovních úrazů s pracovní neschopností mladistvých pojištěnců (do 18 let) vykázal do roku 2008 vzestup. V letech 2009 a 2010 došlo k prudkému poklesu počtu těchto případů, v dalších dvou letech pak byl zaznamenán opět nárůst a v roce 2013 došlo k mírnému poklesu a v roce 2014 opět k mírnému nárůstu počtu případů. V grafu č. 6.1 jsou uvedeny počty případů mladistvých a žen na osách s rozdílnými měřítky.

Četnost v letech 2005–2006 nevykazovala žádný významný trend (tabulka č. 6.1). V roce 2007 došlo k poklesu četnosti, neboť počet mladistvých pojištěnců meziročně vzrostl o 41 %. Pokles četnosti těchto pracovních úrazů na 100 mladistvých byl v posledních 21 letech významný. Ještě v roce 1994 měl tento ukazatel hodnotu 6,61, přičemž celorepublikový průměr činil 2,19. V roce 2002 klesla jeho hodnota (1,95) pod celorepublikový průměr (2,03) a v roce 2007 se jeho hodnota (0,93) těsně přiblížila četnosti pracovních úrazů žen (0,92). V letech 2008 a 2009 došlo opět k vzestupu hodnoty tohoto ukazatele, přibližně na hodnotu roku 2003 (1,49) a byla tedy vyšší než za ČR (1,18). V roce 2010 klesl tento ukazatel dosud nejnižší (0,73) a opět se těsně přiblížil četnosti pracovních úrazů žen (0,72) v tomto roce. V letech 2011 až 2014 došlo opět k vzestupu četnosti nad celorepublikový průměr.

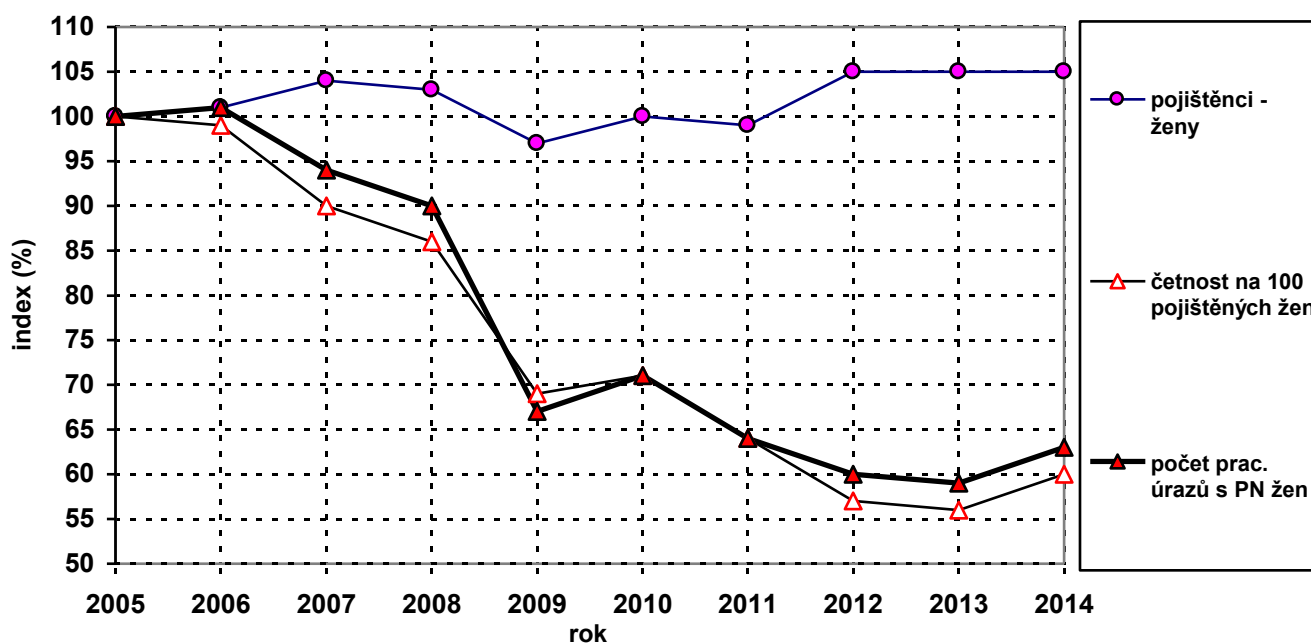
Smrtelný pracovní úraz mladistvých zaměstnanců nebyl v posledních 10 letech zaznamenán žádný.

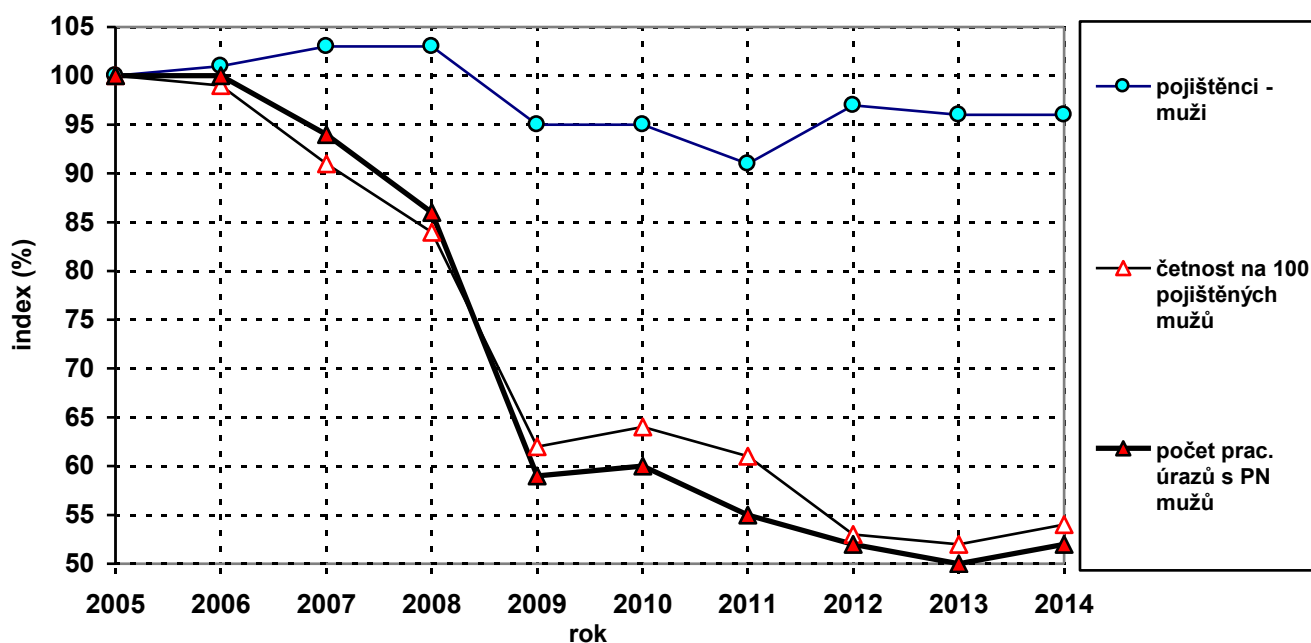
V grafech č. 6.3 a 6.4 je znázorněn vývoj počtu pojištěných osob, pracovních úrazů s pracovní neschopností a četnosti v letech 2005–2014 odděleně pro ženy a muže (bazické indexy). Za uvedené období došlo u pojištěných mužů ke snížení počtu o 4 %, zatímco u žen došlo ke zvýšení o 5 %. Dohromady za ČR tento ukazatel vykázal nárůst o 0,5 % (grafy č. 2.5 a 2.8, kapitola č. 2).

Poměr počtu pojištěných žen ku mužům v roce 2005 činil 46,8 % : 53,2 %. Tento poměr se do roku 2014 postupně změnil na 49,1 % : 50,9 % (o 2,3 %). Znamená to tedy, že v pracovním procesu byli muži postupně nahrazováni ženami, které mají nižší četnost pracovních úrazů.

Graf č. 6.3 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s PN, ženy

Graf č. 6.4 Bázické indexy ukazatelů pracovních úrazů s PN, muži

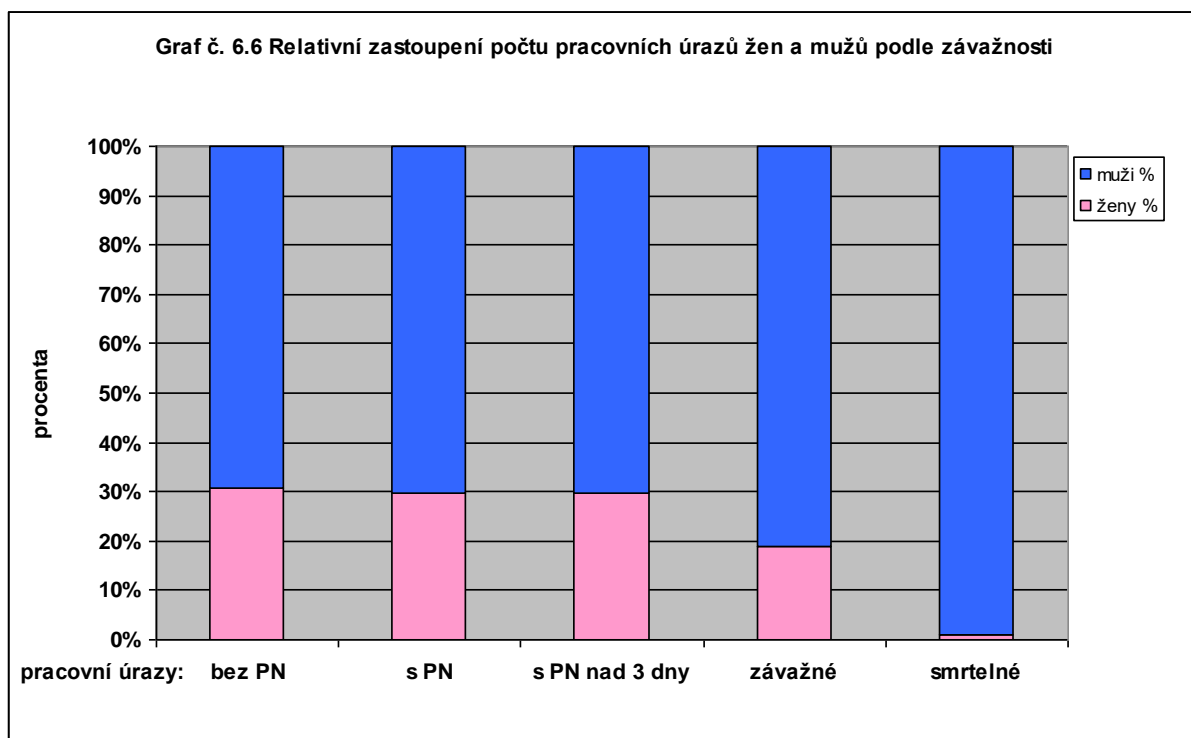

Také poměr počtu pracovních úrazů žen a mužů se za 10 posledních let změnil. Kromě případů smrtelných došlo k nárůstu procentního poměru u žen na úkor mužů. Tento poměr v roce 2005 činil 25,3 % : 74,7 % a v roce 2014 již 29,6 % : 70,4 %, změna o 4,3 % u případů s pracovní neschopností, v roce 2005 činil 25,3 % : 74,7 % a v roce 2014 již 29,6 % : 70,4 %, změna o 4,3 % u případů s pracovní neschopností delší než 3 dny, v roce 2005 činil 14,2 % : 85,8 % a v roce 2014 již 18,9 % : 81,1 %, změna o 4,7 % u případů závažných.

U případů smrtelných nelze hovořit o trendu, počty zraněných kolísají. Poměr v roce 2005 činil 3,6 % : 96,4 % a v roce 2014 pak 0,9 % : 99,1 %.

V tabulkách č. 6.6 a 6.7 jsou uvedeny počty a procentní podíl pracovních úrazů (všechny druhy) a pojištěnců, odděleně pro ženy a muže za posledních 10 let.

V grafu č. 6.6 je uveden poměr počtu pracovních úrazů žen a mužů podle závažnosti. Z grafu je patrné, že se stoupající závažností případu roste podíl mužů na počtech případů. Použity byly počty případů za rok 2014, jen u případů bez pracovní neschopnosti za rok 2011.

Závažné pracovní úrazy žen

Činnosti

K největšímu počtu závažných pracovních úrazů žen (76 z 264, tj. 28,8 %) došlo při chůzi, a to nejčastěji pádem (61 případů), především na rovině, např. vlivem namrzlého nebo mokrého povrchu. K 5 případům pak došlo sražením chodce dopravním prostředkem (dopravní nehoda) a k dalším 5 případům sražením pracovníka vysokozdvizným vozíkem. Ke 34 případům došlo při zacházení, manipulaci a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů (nespecifikováno). Při činnosti „čištění a mytí, dezinfekce, zametání, proplachování atd.“ bylo zaznamenáno 21 případů a při činnosti „osobní doprava“ bylo zaznamenáno 19 případů (tabulka č. 6.8). Těchto 150 případů představuje dohromady 56,8 % z 264 případů.

Chůze

Protože se při obyčejné chůzi závažně zranilo nejvíce žen (76), jeví se tato činnost u žen jako nejnebezpečnější. Z tohoto množství bylo registrováno **61 pádů** (nežádoucí událost).

Nežádoucí událost – pády

pád nespecifikovaný	31 případů
pád na schodech	16 případů
pád, uklouznutí na mokru	9 případů
pád, uklouznutí na námraze	5 případů

Průměrný věk závažně zraněných žen při pádech byl 50 let.

Věkové kategorie závažně zraněných žen při pádech:

21–20 let	3 případy
31–40 let	5 případů
41–50 let	18 případů
51–60 let	31 případů
nad 60 let	4 případy

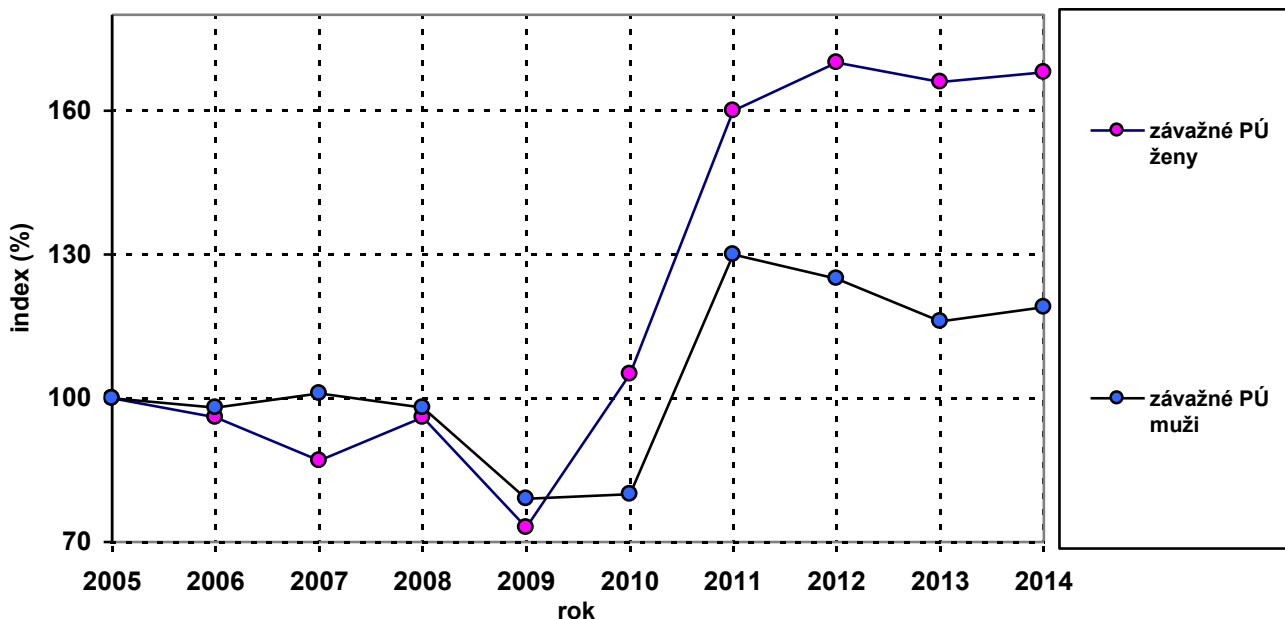
Zdroje úrazu při chůzi

budovy, konstrukce, povrchy nad úrovní země, nespec.	22 případů
budovy, stavební konstrukce, povrchy v úrovni země, nespec.	31 případů

V grafu č. 6.9 je znázorněn vývoj počtu závažných pracovních úrazů bazickými indexy zvlášť pro muže a ženy. Počty těchto pracovních úrazů se v letech 2004–2008 příliš nelišily. V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu počtu případů přibližně o 20 % a k poklesu počtu pojištěnců o 7 %. V následujících letech pak počty závažných pracovních úrazů u obou pohlaví dramaticky vzrostly. Nejvyšší hodnota indexu (od roku 2005) byla u mužů evidována v roce 2011 a to 130 %, u žen pak v roce 2012 a činila 170 %.

Podrobnější rozbor pracovní úrazovosti žen, závažných pracovních úrazů v členění podle pohlaví a věkových skupin a také smrtelné pracovní úrazovosti bude zpracován v dalších samostatných analýzách.

Graf č. 6.9 Bázické indexy ukazatelů závažných pracovních úrazů

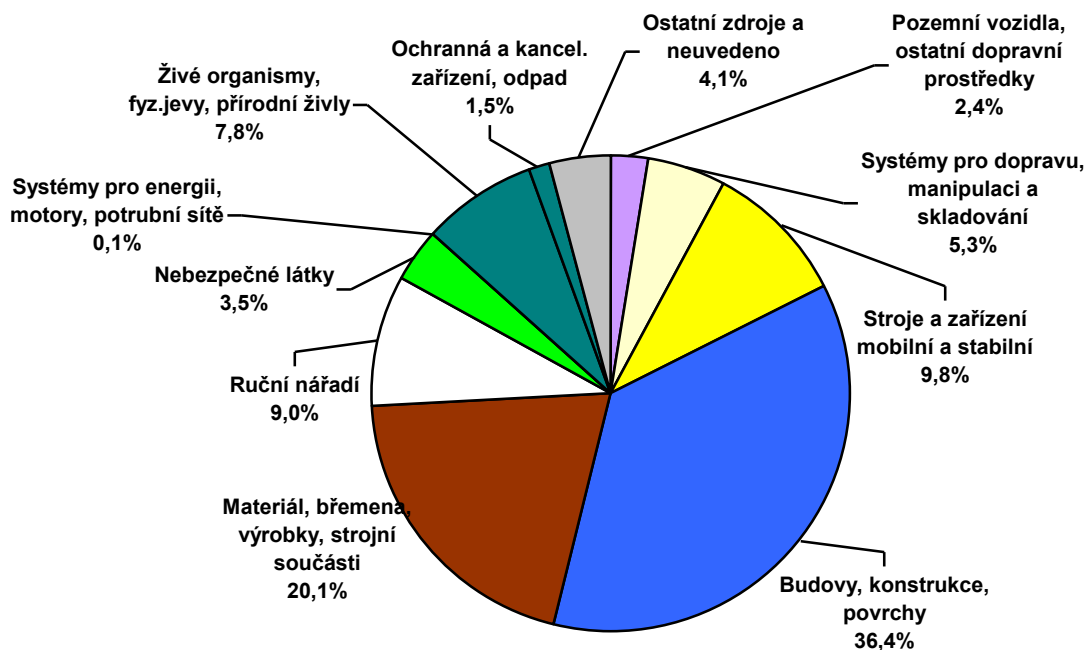

Zdroje pracovních úrazů s pracovní neschopností nad tři kalendářní dny žen

V grafu č. 6.5 je uvedeno zastoupení nejvýznamnějších skupin zdrojů úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny v roce 2014 žen. Počty případů jsou uvedeny v tabulce č. 6.5. V grafu jsou patrné tři nejvýznamnější skupiny zdrojů úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny:

- **Budovy, konstrukce, povrchy** . 36,4 %
- **Materiál, břemena, výrobky, strojní součásti** . 20,1 %
- **Stroje a zařízení, mobilní a stabilní** . 9,8 %

Graf č. 6.5 Podíl počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny ve skupinách zdrojů úrazů v roce 2014 - ženy

7 PŘÍČINY PRACOVNÍCH ÚRAZŮ

Příčiny pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny

Nejčastější příčinou těchto pracovních úrazů uváděnou zaměstnavateli v roce 2014 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. Tato příčina byla uváděna u 86,2 % případů.

Na druhém místě byly označeny „Nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu (chybějící tělesné předpoklady, smyslové nedostatky, nepříznivé osobní vlastnosti a okamžité psychofyzilogické stavy) a riziko práce“ (5,2 %).

Jako třetí nejčastější příčinou bylo označeno „Používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru“ (2,0 %). Údaje jsou uvedeny v tabulce č. 7.1.

Mezi další významné příčiny podle jejich podílu na všech příčinách náleží:

„Ohrožení zvířaty a přírodními živly“ – 1,1 %,

„Vadný nebo nepříznivý stav zdroje úrazu (nikoli pracoviště) – 1,1 %

„Ohrožení jinými osobami“ – 1,0 %.

Ostatní příčiny se na celkovém počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny podílely méně než 1,0 % nebo nebyly zjištěny (2,6 %).

Představu o příčinách pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny dále poskytují údaje zpracované podle metodiky evropské statistiky, které přinášejí informaci, k jaké došlo odchylce od normálního průběhu pracovní činnosti, jejímž důsledkem byl tento pracovní úraz (tab. č. 7.2). Tyto údaje jsou k dispozici ze zpracování jen za roky 2003–2010, od roku 2011 se nesledují.

Nejčastější **nežádoucí události** v letech 2003–2009 byla zjištěna „Neovladatelnost, ztráta kontroly strojů, dopravních manipulačních prostředků, ručního náradí, předmětů, zvířat“ a v roce 2010 „Uklouznutí, klopýtnutí, pád osob“.

Na druhém místě to byl v letech 2003–2009 „Uklouznutí, klopýtnutí, pád osob“ a v roce 2010 „Pohyb těla bez fyzického zatížení“.

Na třetím místě byl v letech 2003–2009 evidován „Pohyb těla pod fyzickým zatížením“ a v roce 2010 „Neovladatelnost, ztráta kontroly strojů, dopravních a manipulačních prostředků, ručního náradí, předmětů, zvířat“.

Příčiny závažných pracovních úrazů

Nejčastější příčinou závažných pracovních úrazů uváděnou zaměstnavateli v roce 2014 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. Tato příčina byla uváděna u 79,3 % případů.

Na druhém místě bylo „Používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru“ (6,0 %).

Jako třetí byly označeny „Nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu (chybějící tělesné předpoklady, smyslové nedostatky, nepříznivé osobní vlastnosti a okamžité psychofyzilogické stavy) a riziko práce“ (3,0 %). Dále to bylo „Ohrožení jinými osobami (odvedení pozornosti při práci, žerty, hádky a jiná nesprávná či nebezpečná jednání druhých osob)“ 1,8 % a „Vadný nebo nepříznivý stav zdroje úrazu (nikoli pracoviště)“ (1,6 %).

U 2,4 % případů příčina nebyla zjištěna.

Příčiny smrtelných pracovních úrazů

Nejčastější příčinou u smrtelných pracovních úrazů uváděnou zaměstnavateli v roce 2014 bylo „Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“ (52,6 %), potom „Používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru“ (12,1 %). U 6,0 % případů příčina nebyla zjištěna, zpravidla z důvodu dosud probíhajícího šetření. Dále to byly časté příčiny „Nesprávná organizace práce“ (11,2 %), „Ohrožení jinými osobami“ (5,2 %) a „Chybějící nebo nedostatečná ochranná zařízení a zajištění“ (4,3 %).

Podstatnější informace o příčinách pracovních úrazů přináší údaje o porušených předpisech, které byly v souvislosti s pracovním úrazem porušeny. Tyto informace poskytují data o smrtelných pracovních úrazech, které zpravidla vyplývají z nezávislého šetření pracovních úrazů prováděného OIP a OBÚ. Příčiny a porušené předpisy u smrtelných pracovních úrazů způsobených dopravními nehodami šetří policie. V následujícím přehledu jsou uvedeny nejčastěji porušené předpisy a zjištěné závady BOZP v letech 2008–2013 (za rok 2014 nejsou zatím k dispozici). Porušení předpisů bylo zaznamenáno zejména na straně zaměstnavatelů a zaměstnanců, v malé míře pak i jinou osobou.

Nejčastěji porušené předpisy v uplynulých letech:

- zákon č. 262/2006 Sb., (zákoník práce),
- zákon č. 361/2000 Sb., (silniční zákon),
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP,
- nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky a do hloubky,
- nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na BOZP na staveništích,
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- vyhlášky ČBÚ č. 22/1989 Sb., o ochraně zdraví při práci a bezpečnosti provozu při hornické činnosti prováděné hornickým způsobem v podzemí a č. 26/1989 Sb., o ochraně zdraví při práci a bezpečnosti provozu při hornické činnosti a při činnosti prováděné hornickým způsobem na povrchu.

Nejčastěji zjištěné závady BOZP v letech 2008–2013:

na straně zaměstnance:

- používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce, vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v nebezpečném prostoru,
- nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu,
- nepoužívání předepsaných a přidělených OOPP,

na straně zaměstnavatele:

- nesprávná organizace práce, neinformovanost mezi zaměstnavateli,
- nezpracovaný pracovní postup, nevyhledaná všechna rizika,
- neprovedené školení zaměstnance, chybějící pravidelná lékařská prohlídka,

na straně jiné osoby:

- používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce, vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v nebezpečném prostoru,

ostatní:

- selhání techniky, vada materiálu, ohrožení přírodními živly.

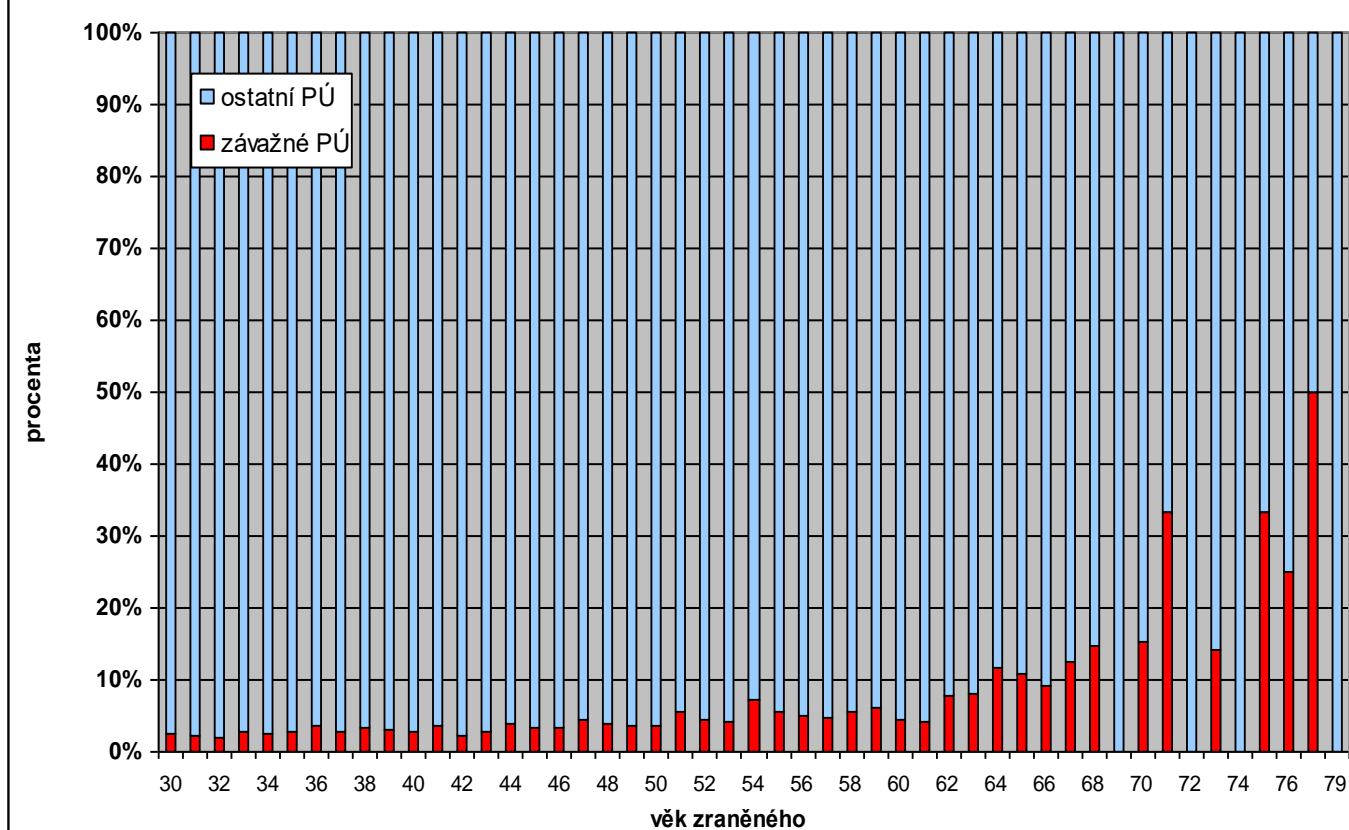
8 ZRANĚNÍ ZAMĚSTNANCI, MÍSTO A ČINNOST

8.1 Zranění zaměstnanci

Zaměstnání

Nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny bylo v roce 2014 evidováno v třídě KZAM (č. 72) „kvalifikovaní kovodělníci a strojírenští dělníci a to 7 616 případů. Z nich nejvíce zastoupená byla pak skupina (č. 722) „kováři, nástrojáři, zámečníci a pracovníci v příbuzných oborech“, vykázáno bylo 3 790 případů. V hlavní třídě (č. 8) „obsluha strojů a zařízení“ (10 205 případů) byla nejpočetněji zastoupena skupina (č. 832) „řidiči motorových vozidel“, kde došlo ke 2 465 případům. V hlavní třídě (č. 9) „pomocní a nekvalifikovaní pracovníci“ (6 618 případů) byla nejpočetněji zastoupena skupina (č. 932) „pomocní pracovníci v průmyslu“, kde došlo ke 2 867 případům. Podrobné počty jsou uvedeny v tabulce č. 8.1. První část tabulky uvádí počty v hlavních třídách a třídách KZAM, ve druhé části tabulky jsou počty v některých vybraných skupinách KZAM z hlavních tříd č. 4 až 9.

Graf č. 8 - Podíl počtu závažných pracovních úrazů podle věku zraněného v roce 2014

Věk

V grafu č. 8 je uveden podíl počtu pracovních úrazů závažných a ostatních v závislosti na věku zraněného zaměstnance od 30 do 80 let. Graf znázorňuje, jak stoupá podíl (%) závažných případů se stoupajícím věkem. Od 54. roku věku zraněného zaměstnance byly následky úrazu větší, závažných případů bylo v tomto věku přibližně 5 % a jejich podíl se pak s rostoucím věkem stále zvětšoval.

8.2 Místo a činnost při pracovním úrazu

Činnost

Nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny bylo v roce 2014 vykázáno při činnosti „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ a to celkem 13 091 případů. Na prvním místě byla tato položka „blíže nespecifikovaná“ (8 016 případů) a na místě třetím tato položka „ostatní“ (5 075 případů). Na druhém místě to byla „chůze“, kde bylo evidováno 6 742 případů. Dále to byla činnost „ukládání“ a to 2 293 případů. Dohromady tyto čtyři činnosti zaznamenaly 53,5 % případů.

Nejvíce případů bylo evidováno ve Zpracovatelském průmyslu (C.), kde činnosti „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ (nespecifikováno a ostatní) dominovaly. Činnost „chůze“ byla až na místě třetím.

Na druhém místě bylo odvětví Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidel (G.), kde tyto činnosti zaujímaly stejné pořadí.

Na třetím místě bylo odvětví Doprava a skladování (H.), kde se nejvíce případů odehrálo naopak při chůzi (1 297 z celkových 3 957, tj. 32,8 %).

V tabulce č. 8.2.1 je uvedeno 80 % případů z celku, činnosti jsou řazeny podle počtu případů a procentního podílu a doplněny o sumarizovaná procenta.

Místo

Nejvíce případů se událo v roce 2014 v místě úrazu „výroba, továrna, dílna“ a to 14 238. Na druhém místě byl evidován „výrobní prostor, dílna, schodiště v závodě, slévárna, provozní místnosti, autoopravny, laboratoř“ s 5 652 případy. Z těchto 19 890 případů jich bylo 16 679 (83,9 %) vykázáno ve Zpracovatelském průmyslu (C.).

Na třetím místě to pak byl „prostor užívaný hlavně pro nakládku a vykládku“, kde bylo zaznamenáno 2 714 případů. Z toho jich připadlo na odvětví:

- Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidel (G.) 816, tj. 30,1 %
- Zpracovatelský průmysl (C.) 815, tj. 30,0 %
- Doprava a skladování (H.) 649, tj. 23,9 %

V tabulce č. 8.2.2 je uvedeno 90 % případů z celku, místa úrazu jsou řazena také podle počtu případů i procentního podílu a doplněna o sumarizovaná procenta.

Z výše uvedených 13 091 případů při nejfrekventovanější činnosti „zacházení, manipulace a zpracování hmotných věcí, živých rostlin a živočichů“ se jich 7 240 událo v nejfrekventovanějším místě úrazu (19 890 případů) a to „výroba, továrna, dílna“ a „výrobní prostor, dílna, schodiště v závodě, slévárna, provozní místnosti, autoopravny, laboratoř“.

9 PŘEHLED UKAZATELŮ

V tabulkách jsou uváděny absolutní ukazatele pracovní úrazovosti vykazované v pololetním výkazu Nem Úr 1-02 a definované v Metodických vysvětlivkách k tomuto výkazu a dále relativní ukazatele, jejichž způsob výpočtu je uveden v Metodických poznámkách k publikacím Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice za běžný rok.

Pokud je to nutné, jsou v tabulkách, grafech a vzorcích z důvodů úspory místa používány zkrácené názvy ukazatelů.

9.1 Absolutní ukazatele

Absolutní ukazatele vyjadřují ekonomický dosah absence plynoucí z pracovních úrazů a je možné z nich vypočítat relativní ukazatele. Obsahové vymezení jednotlivých ukazatelů je uvedeno níže.

Průměrný počet nemocensky pojištěných (pojištěnci)

Ukazatel zahrnuje průměrný počet osob, které jsou nemocensky pojištěny podle § 2 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů a osoby samostatně výdělečně činné pojištěné podle § 145a až 145f zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení v úplném znění.

Do průměrného počtu nemocensky pojištěných nejsou zahrnovány ženy na mateřské dovolené a vojáci základní vojenské služby.

Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz (pracovní úrazy s pracovní neschopností)

Ukazatel zahrnuje pracovní úrazy, za něž jsou považovány ty úrazy, které se staly zaměstnancům při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi podle § 25 nařízení vlády ČR č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony, nebo které zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů, jimiž byla způsobena smrt nebo pracovní neschopnost jak delší než 3 kalendářní dny mimo den, kdy k úrazu došlo (§ 105 odst. 3 zákoníku práce), tak i kratší než 3 kalendářní dny.

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (dny pracovní neschopnosti)

Ukazatel vykazuje souhrnný počet kalendářních dnů, po které byli v daném období (roce) nemocensky pojištěni práce neschopni pro pracovní úraz, zjištěný na základě předložených hlášení o počátku a ukončení pracovní neschopnosti.

Počet smrtelných pracovních úrazů

Ukazatel zahrnuje pracovní úrazy, které způsobily nemocensky pojištěným smrt, a to ihned nebo kdykoliv později ve sledovaném období (roce) nebo případy, kdy ve sledovaném období došlo k úmrtí pojištěnce, které bylo podle lékařského posudku důsledkem pracovního úrazu, který pojištěnec utrpěl v kterémkoliv předcházejícím období. Neomezené období platilo až do konce roku 2001. Počínaje rokem 2002 se pro účely hlášení úrazu za smrtelný pracovní úraz počítá ten případ, u něž nastala smrt pojištěnce nejpozději do jednoho roku po vzniku pracovního úrazu (nařízení vlády č. 201/2010 Sb.).

9.2 Relativní ukazatele

Relativní ukazatele vznikají srovnáním dvou nebo více absolutních ukazatelů. Slouží k porovnávání úrovně bezpečnosti v různých oblastech (regionech, odvětvových ekonomických činnostech, skupinách zaměstnanců, létech, druzích událostí apod.). Definice a způsoby jejich výpočtu jsou uvedeny níže. Jde o tyto ukazatele:

Četnost případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz na 100 nemocensky pojištěných (četnost případů na 100 pojištěnců)

Ukazatel vyjadřuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz, které připadají v průměru na 100 nemocensky pojištěných. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{četnost případů na 100 pojištěnců} = \text{pracovní úrazy s pracovní neschopností} \times 100 / \text{pojištěnci}$$

Průměrná délka trvání případu pracovní neschopnosti pro pracovní úraz v kalendářních dnech (průměrná délka trvání případu)

Ukazatel vyjadřuje, kolik kalendářních dnů pracovní neschopnosti v průměru připadá na jeden nově hlášený případ pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{průměrná délka trvání případu} = \text{dny pracovní neschopnosti} / \text{pracovní úrazy s pracovní neschopností}$$

Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (průměrné procento pracovní neschopnosti)

Ukazatel vyjadřuje podíl kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz na celkovém kalendářním fondu pojištěnců ve sledovaném období (roce) vyjádřený v procentech. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{průměrné procento} = \text{dny pracovní neschopnosti} \times 100 / (\text{pojištěnci} \times 365)$$

nebo také:

$$\text{průměrné procento} = \text{četnost případů na 100 pojištěnců} \times \text{průměrná délka trvání případu} / \text{počet kalendářních dnů ve vykazovaném období}$$

Průměrný denní stav práce neschopných pro pracovní úraz (průměrný denní stav práce neschopných)

Představuje počet nemocensky pojištěných, kteří byli ve sledovaném období (roce) průměrně denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{průměrný denní stav práce neschopných} = \text{dny pracovní neschopnosti} / 365$$

Četnost smrtelných pracovních úrazů na 10 000 nemocensky pojištěných (smrtelné úrazy na 10 000 pojištěnců)

Ukazatel vyjadřuje, kolik pojištěnců z 10 000 nemocensky pojištěných ve sledovaném období zemřelo na následky pracovních úrazů. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{smrtelné úrazy na 10 000 pojištěnců} = \text{smrtelné úrazy} \times 10\,000 / \text{pojištěnci}$$

Procento smrtelných pracovních úrazů z nově hlášených případů pracovních úrazů (procento z pracovních úrazů s pracovní neschopností)

Ukazatel stanoví, kolik procent z případů pracovních úrazů vykazovaných ve sledovaném období končilo smrtí postižených v důsledku pracovních úrazů. Vypočítá se ze vztahu:

$$\text{procento z pracovních úrazů} = \text{smrtelné úrazy} \times 100 / \text{pracovní úrazy s pracovní neschopností}$$

Zdroje dat

1. Databáze ze statistického zjišťování „Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR“ a ze „Statistiky dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR“ prováděné Českým statistickým úřadem.
2. Databáze z informačního systému o pracovních úrazech Státního úřadu inspekce práce zpracovaná ze záznamů o úrazech.
3. Databáze z informačního systému Výzkumného ústavu bezpečnosti práce, v. v. i., o smrtelných pracovních úrazech a o pracovních úrazech podle metodiky evropské statistiky o pracovních úrazech (ESAW) za roky 2003–2010.

Tabulka č. 9 Zdroje dat pracovní úrazovosti v roce 2014

zdroj dat	podniky	pojištěnci	PU bez PN	PU s PN do 3 dnů	PU s PN nad 3 dny	smrtelné PU	velikost podniku
SÚIP	13,5 tis.	x	x	x	41,4 tis.	0,1 tis.	všechny
ČBÚ	x	x	x	x	0,6 tis.	0,0 tis.	všechny
ČSÚ	396,5 tis.	4 464 tis.	x	0,8 tis.	44,3 tis.	x.	všechny